

Nemzeti Adó-
és Vámhivatal

*Gazdasági folyamatok alakulása
Nógrád vármegyében
2022. évben*

2023. október 31.

I. Bevezetés

A gazdálkodó szervezetek működésének tanulmányozása, a gazdasági jelenségek és események megfigyelése elengedhetetlen mindennapjainkban. A rendszeres működés során megmutatkozó gazdasági összefüggések, az azokra ható tényezők ismerete fontos és szükséges, melyek megismerésében segítenek a különféle elemzési módszerek és eszközök. Jelen gazdasági elemzési tevékenységünk alapvetően a múltra irányul, mivel a 2021-2022. adóévek tény adatain alapszik. Továbbá igyekeztünk olyan szakmai módszertant felhasználni, mely nemcsak a mutatók felépítésére, tartalmának bemutatására szorítkozik, hanem kiemeli a közöttük lévő összefüggéseket is.

Elemzésünk során a 2022-es társaságiadó-bevallásokból összeállított Gyorsjelentés adatai alapján vizsgáltuk Nógrád vármegyét, s azon belül az 50 legnagyobb nettó árbevételt elérő, valamint az 50 legtöbb munkavállalót alkalmazó vállalkozás gazdasági jellemzőit. A teljesség igénye nélkül, a kiadvány érinti a vagyoni és pénzügyi helyzetet, a jövedelmezőség és hatékonyság témaköreit is. Egy elemző anyag általában fogalmi meghatározásokkal indul, ám ezzel a „hagyománnyal” most szakítunk, mert előrébb valónak gondoljuk az elemzés alapállományát képező gazdálkodói kör bemutatását. A kiadvány elsősorban a vármegyében székhellyel rendelkező, kettős könyvvitelt vezető, naptári évvel azonosan működő társas vállalkozások gazdasági helyzetét mutatja be, másodsorban a naptári évtől eltérő üzleti évet választók (7 adózó) összesített bevallási adatait is számításba veszi, végül, de nem utolsósorban a csoportos adóalanyiságot választó gazdálkodók vonatkozó bevallási adataival is számol. Azt azonban mindenképpen ki kell emelni, hogy az eltérő üzleti évesek körében a 2022. évi bevallási adatok hiányában csak a 2021. éviről, illetve annak bázisul szolgáló 2020. éviről tudunk beszámolni. Bár az imént említett hét adózó számosságát tekintve elenyésző, ugyanakkor a vármegyei nettó árbevétel 18,5 százalékát realizálták, a munkavállalói létszám egytizedét foglalkoztatták. Szintén nehezíti az összehasonlíthatóságot az imént már említett csoportos társaságiadó-alanyiság léte is, mivel a vármegyében működő csoporttagok már önálló társaságiadó-bevallást nem nyújtanak be, teljesítményük így a csoportot képviselő illetékességének megfelelő vármegyében jelenik meg.

A bevallások számának alakulása ágazatok szerint

Ágazat	2021		2022		Index 2022/2021
	darab	megoszlás %	darab	megoszlás %	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	157	4,8%	151	4,6%	96,2%
Bányászat, kőfejtés	5	0,2%	3	0,1%	60,0%
Feldolgozóipar összesen	331	10,2%	327	9,9%	98,8%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	2	0,1%	3	0,1%	150,0%
Vizellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	23	0,7%	21	0,6%	91,3%
Építőipar	483	14,8%	491	14,8%	101,7%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	659	20,3%	654	19,8%	99,2%
Szállítás, raktározás	129	4,0%	118	3,6%	91,5%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	166	5,1%	170	5,1%	102,4%
Információ, kommunikáció	128	3,9%	147	4,4%	114,8%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	62	1,9%	65	2,0%	104,8%
Ingatlanügyletek	177	5,4%	176	5,3%	99,4%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	369	11,3%	402	12,1%	108,9%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	143	4,4%	152	4,6%	106,3%
Egyéb	420	12,9%	429	13,0%	102,1%
Vármegye összesen	3 254	100,0%	3 309	100,0%	101,7%
Nemzetgazdaság összesen	314 333		319 748		101,7%
Vármegye / Nemzetgazdaság		1,0%		1,0%	

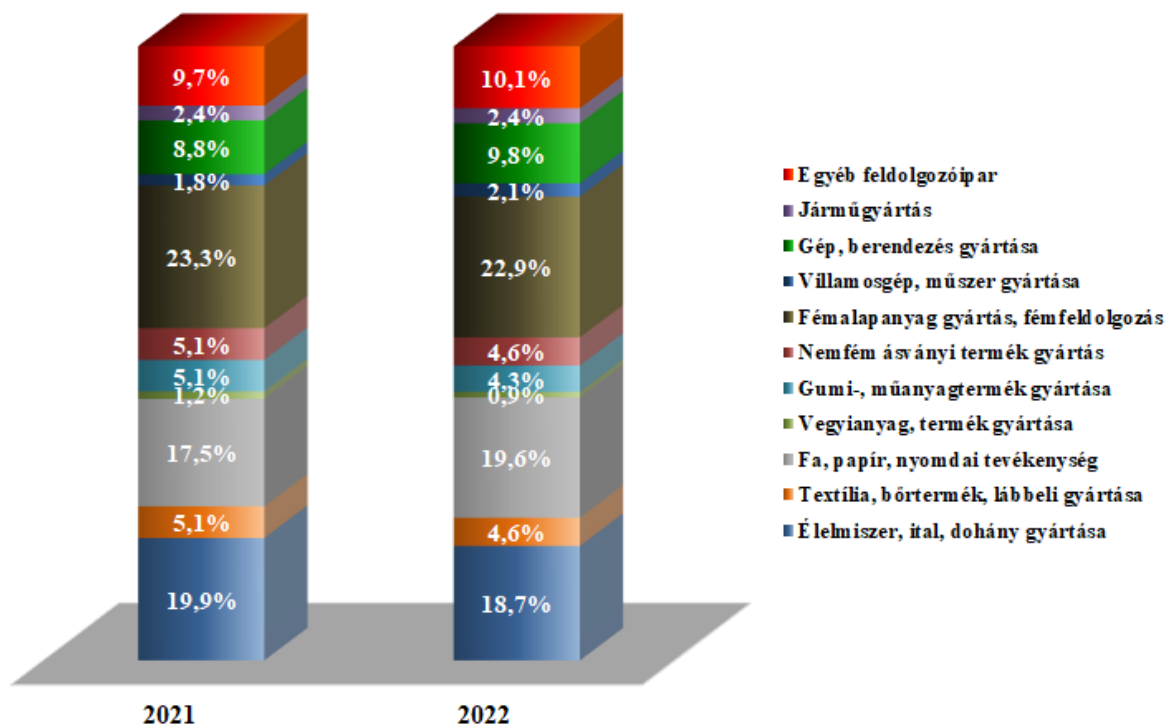
Ezekon kívül még nem beszéltünk a nemzetközi számviteli standardok (IFRS) szerinti bevallást benyújtó adóalanyok folyamatosan bővülő köréről, valamint a tevékenységüket megszüntető társas vállalkozásokról. Az eltérő szabályozást alkalmazók körében fennáll annak a veszélye, hogy az általuk benyújtott bevallások nem minden esetben biztosítanak tartalmi egyezőséget a társaságiadó-bevallással.

Tekintettel arra, hogy jelen elemzés a gazdálkodó szervezetek működésének analizálását, összetett szempontrendszer szerinti értékelését hivatott biztosítani, ezért is fontos az alapállomány körültekintő megképzése. Az imént felvázolt problémákat áthidalva, a korábbi évek gyakorlatának megfelelően a vállalkozások gazdálkodásának összesített adatok mentén történő bemutatásán túl, külön fejezet foglalkozik az ágazati, valamint az egyes vállalati kategóriák szerinti sajátosságok ismertetésével.

A 2023. július 31-ig feldolgozott társasági-adóbevallásokból készített gyorsjelentés 3 309 kettős könyvvitelt vezető, naptári évvel azonosan vagy attól eltérően működő vállalkozás adatát vette figyelembe. Számuk az előző évhez képest – a nemzetgazdasági átlaggal egyezően – 1,7 százalékkal gyarapodott. Ez akár meglepőnek is tűnhet, főleg annak tükrében, hogy továbbra is nagy népszerűségnek örvendenek a társasági adózást kiváltó alternatívák (például: kisvállalati adó). Nem beszélve arról, hogy az elemzés alapállományának bázisa a 2022. július 30-ig beérkezett és feldolgozott bevallási adatokat tartalmazza, amely az idei „újrafuttatás” alkalmával akár tovább is emelkedhetett az időközben javított vagy pótoltt bevallások számával.

A legtöbb vállalkozást tömörítő **kereskedelem, gépjárműjavítás**, valamint **építőipari** ágazatokban stagnált a feldolgozott bevallások száma. A bővülés elsősorban a szolgáltató szektort érintette. A vármegye gazdasági teljesítményét alapjaiban meghatározó **feldolgozóipari** gazdálkodóktól 327 adóbevallás érkezett, mindössze négygyel kevesebb, mint egy évvel korábban. Ebből következően a szektoron belüli ágazatok belső arányai sem változtak a vizsgált időszakok között. A legtöbb vállalkozást továbbra is a fémalapanyag-gyártás, fémfeldolgozás (22,9 százalék), a fa-, papír-, nyomdaipar (19,6 százalék), valamint az élelmiszeripar (18,7 százalék) tömörítette.

Bevallások számának feldolgozóiparon belüli megoszlása

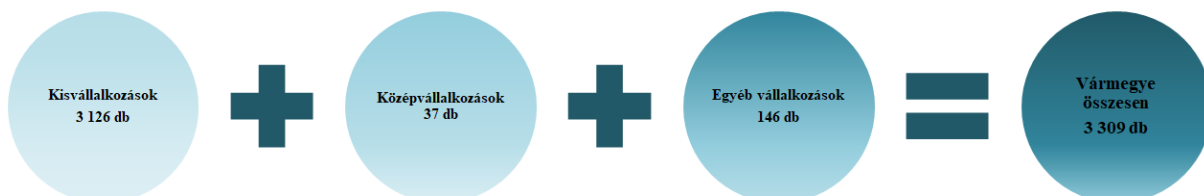

Nagyjából minden második vállalkozás az említett három ágazat (feldolgozóipar, építőipar, kereskedelem) valamelyikében tevékenykedett. A fennmaradó 55,5 százalék további más – jellemzően szolgáltató – ágazatokban működött. A tercier szektoron belül a **szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet** folytatók köre tekinthető még számottevőnek a vármegyében, részarányuk meghaladta a 10 százalékot, míg számuk közel egytizedével bővült a megelőző időszakhoz képest.

A legtöbb vállalkozást tömörítő ágazatokban kimutatott, jobbra stagnáló bevallásszámokból ugyanakkor messzemenő következtetést nem érdemes levonni a korábban már említett tények, körülmények miatt. Ettől függetlenül mind a **feldolgozóipar**, mind a **kereskedelem, gépjárműjavítás** produktuma továbbra is meghatározó, hiszen az **árbevétel 74,8 százaléka** e nemzetgazdasági ágakhoz köthető. Előbbinél a kivitel, míg utóbbinál a belföldi reláció dominált, ráadásként vármegyei átlaghoz közeli vagy azt meghaladó növekménnyel. Már csak ezen okból kifolyólag is joggal nevezhetjük az említetteket a vármegye húzóágazatainak.

Az értékesítés nettó árbevételéhez képest sokkal komplexebben bemutatja nemcsak a vármegye, hanem az egyes nemzetgazdasági ágak teljesítményét a **hozzáadott érték** mutatója, amely lényegében a GDP (Bruttó Hazai Termék) mikroszintű megfelelőjének tekinthető. Az anyagjellegű ráfordításokkal, aktivált saját teljesítmények értékével, valamint a földbérleti díjjal korrigált értékesítési nettó árbevétel tekintetében szintén kidomborodott a húzóágazatok fölénye. Az árbevételnél kimutatott 75 százalékot ugyan nem érték el, de a 65,2 százalékos részarányuk 5,3 százalékponttal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. Az elért eredmény értékét növelte, hogy ezt a vármegyei részarányt a munkavállalói létszám hattizedével érték el az egyébként rendkívül élőképű ágazatok.

A kiadvány egy további fejezete az egyes **vállalkozási kategóriák** (mikro-, kis-, közép- és egyéb vállalkozások) gazdálkodási sajátosságait mutatja be. Az adózók vállalati kategória szerinti megbontása a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: KKV törvény) fogalmi meghatározásai alapján, a társaságiadó-bevallásokból származó adatok (értékesítés nettó árbevétele, mérlegfőösszeg, átlagos állományi létszám) felhasználásával történt. Ez egyben azt is jelenti, hogy a besorolás a KKV törvény egyéb előírásait (kapcsolt vállalkozások, tulajdonosi szerkezet) nem vette figyelembe. Az említett paraméterek mentén kategorizálva a vállalkozásokat megállapítható, hogy döntő többségük (94,5 százalék) **kisvállalkozás** formájában végezte tevékenységét. Ezen belül is a 10 főnél kevesebbet foglalkoztató **mikrovállalkozások** domináltak. A gazdálkodó szervezetek 1,1 százalékát képezték a **középvállalkozások**, míg az **egyéb vállalkozások** száma 146 darab volt.

Az elmúlt évhez képest nemcsak a kisvállalkozások, hanem azok 95 százalékát képviselő mikrovállalkozások száma is gyarapodott. A vármegye méret nagyság szerinti legkisebb gazdálkodói 65-tel lettek többen, míg a 10-49 főt foglalkoztatók száma mindössze 5-tel emelkedett. Ezzel szemben a középvállalkozások száma bázisszinten alakult, azaz a 2021. adóévhez hasonlóan az idén is 37 gazdálkodó alkotta ezt a kört. A tárgyidőszakban tovább folytatódott az egyéb vállalkozások számának csökkenése, ám ennek hatása teljesítményükön nem érződött. E kategória kapcsán azért meg kell említeni, hogy itt szerepel minden olyan adóalany, amely nem felel meg a KKV törvény besorolási kritériumainak.

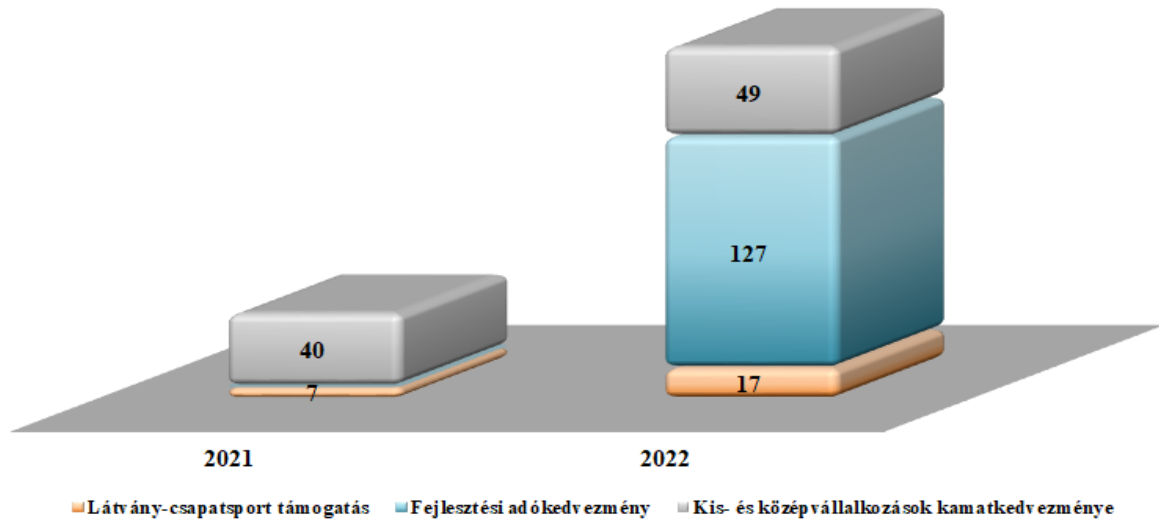
A legjelentősebb vállalkozásokon (akár nagyvállalkozásként is említhetnénk, ám ilyen kategóriát a jogszabály nem definiált) túl azok is ide nyertek besorolást, amelyek a tulajdonosi szerkezetük (meghatározó állami-, önkormányzati részesedés) vagy éppen gazdálkodásuk jellege (nem profitorientált) miatt kerültek ebbe a kategóriába. A társaságiadó-bevallások jegyzett tőkére vonatkozó tájékoztató adatait a nonprofit szervezeteknek nem kell kitölteniük, ezért esetükben a jegyzett tőke megoszlása nem határozható meg egyértelműen, így ennek okán kerültek az egyéb vállalkozások közé.

II. A vármegye gazdasága a társaságiadó-bevallások tükrében

Az iménti általános bevezetőn túl és még a vármegyei adatok részletes elemzése előtt amolyan „felvezetőként” érdemes néhány pillantást vetni a társaságiadó-bevallásokból kinyerhető adatok tényszerű alakulására. Hogy valójában mit is „prezentáltak” Nógrád vármegye gazdálkodói a 2022. adóévben, azt az alábbiak szerint lehetne összefoglalni:

- A kiadvány 3 309 társaság feldolgozott bevallási adatát tartalmazza.
- Az elemzéssel érintett vállalkozások nettó árbevétele 550 373 millió Ft volt, amely 26,0 százalékkal meghaladta a 2021. évi összeget. Az, hogy a megelőző időszakhoz képest (+10,0 százalék) jóval dinamikusabb növekedés realizálódott, döntően a forint gyengülésének, illetve a magas inflációnak tudható be. Ezeken túl a kereslet és a belső piacok élénkülése is a növekvő dinamika előidézőjeként említhető.
- Az összes üzemi bevétel összege 595 017 millió Ft-ot tett ki, amely 27,2 százalékos növekedést jelent a bázisévhez képest.
- A társas vállalkozások tárgyévi gazdálkodásuk során 571 626 millió Ft összegben számoltak el költségeket és ráfordításokat. Ez több mint egynegyedével magasabb, mint a megelőző üzleti évben. A belső arányok érdemben nem változtak a vizsgált időszakok között, közel 80 százalékuk anyagjellegű, 13,4 százalékuk személyi jellegű ráfordítás. Az értékcsökkenési leírás és egyéb ráfordítás nagyjából azonos részarányt képviselt.
- A két előbbi tényező egyenlegeként a társasági adóalanyok 23 390 millió Ft üzemi eredményt realizáltak, 2 219 millió Ft-tal többet, mint az előző év hasonló időszakában.
- A társaságok pénzügyi műveleteinek eredményessége változatlanul romló tendenciát mutatott, az ebből származó, 2021. évre kimutatott 7 309 millió Ft-os veszteség 2022-ben 164 millió Ft-tal emelkedett.
- A pénzügyi műveletek eredményromlását az üzemi tevékenység képes volt ellensúlyozni, a jelentős javulás következtében az adózás előtti eredmény 2 000 millió Ft-tal, 15 897 millió Ft-ra emelkedett.
- Az élőmunka fajlagos költsége, az egy főre jutó személyi jellegű ráfordítások 17,2 százalékkal emelkedtek, így azok összege 788 ezer Ft-tal, 5 374 ezer Ft-ra nőtt.
- Az adóalanyok által foglalkoztatottak átlagos állományi létszáma érdemben nem változott a megelőző időszakhoz képest, 2022-ben 14 296 fő állt alkalmazásban.
- A jobb eredmény miatt kedvezően alakult az elemzés alapjául szolgáló adózói kör társasági adóhoz köthető költségvetési kapcsolata is. 2 805 millió Ft társaságiadó-fizetési kötelezettségük keletkezett, 14,9 százalékkal több, mint egy évvel korábban.
- A társaságiadó-fizetési kötelezettség és a pozitív adóalap hányadosa, azaz az átlagos adóterhelés a 2021. évi 8,8 százalékról 8,4 százalékra esett vissza.

Adókedvezmények összetétele jogcímenként (millió Ft)

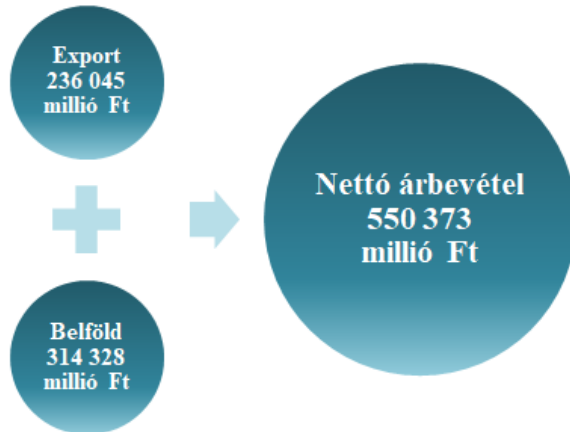

- A 2022. adóévben valamivel több, mint 80 gazdálkodó vett igénybe adókedvezményt valamilyen jogcímen mindösszesen 200 millió Ft összegben, amely nagyjából az előző évi 3,5-szeresének felelt meg. Jellemzően a kis- és középvállalkozások kamatkedvezményéhez, valamint a látvány-csapatsportok támogatásához kapcsolódó adókedvezmények voltak a legnépszerűbbek. A jelentős többletet azonban nem ezek, hanem a fejlesztési adókedvezmény generálta, azon belül is egyetlen adózó, 127 millió Ft értékben. Utóbbi kapcsán azért meg kell jegyezni, hogy a kis- és középvállalkozások esetében kedvezőbbé váltak a beruházási értékhatárok 2022. január 1-jétől, ami azért lényeges, mert a fejlesztési adókedvezményt a kisvállalkozások már akár 50 millió Ft-os, míg a középvállalkozások 100 millió Ft-os beruházás esetén igénybe vehetik (a korábbi 200, illetve 300 millió Ft-os értékhatárok helyett). Sajnos ennek ellenére sem sokan tudtak élni ezzel a kedvezménnyel.
- A kettős könyvvitelt vezető vállalkozások a 2022. évi adatok alapján 619 066 millió Ft-os mérlegfőösszeggel rendelkeztek, ami 17,7 százalékkal magasabb, mint a bázisévben. A vállalkozások vagyonaóról – megjelenési formájuk szerint kategorizálva – elmondható, hogy jelentős a tárgyi eszközök állománya (46,9 százalék), még akkor is, ha részarányuk 2,5 százalékponttal csökkent az elmúlt évhez képest.
- A jegyzett tőke 43 097 millió Ft-os állományának 59,4 százaléka volt külföldi tulajdonban, ami a 2021. évi arányhoz képest 4,1 százalékpontos növekedést jelentett. Nemzetgazdasági viszonylatban ugyanez az arány mindössze 41,7 százalékos. Annak ellenére, hogy jelentős részarányt képvisel a jegyzett tőkén belül a külföldi tőke, a vállalkozások túlnyomó többsége belföldi tulajdonban van, többnyire magánszemélyekében (közel 3 000 adóalanynak van belföldi magánszemélyek tulajdonában a jegyzett tőkéje).

Nógrád vármegye teljesítmény mutatóinak alakulása

Megnevezés	Nógrád vármegye		Index	Országos		Index
	2021	2022	2022/2021	2021	2022	2022/2021
Nettó árbevétel (millió Ft)	436 747	550 373	126,0%	122 875 766	168 957 755	137,5%
Ebből: Export árbevétel (millió Ft)	184 956	236 045	127,6%	42 832 527	61 256 887	143,0%
Belföldi értékesítés (millió Ft)	251 791	314 328	124,8%	80 043 239	107 700 868	134,6%
Hozzáadott érték (millió Ft)	103 304	117 416	113,7%			

A rövid kitekintés után célszerű alaposabban szemügyre venni a vármegye gazdaságát alapjaiban meghatározó mutatók alakulását. Egyik ilyen kiemelt mutató az **értékesítés nettó árbevétele**, amely 550 373 millió Ft-ot tett ki, 26 százalékkal többet, mint egy évvel korábban. A látványos bővülés hátterében minden bizonnyal az húzódhatott meg, hogy a bázisul szolgáló 2021. évben még nem ment végbe teljesen a koronavírus-járvány miatti „visszarendeződés”, továbbá ezekhez párosult még a magas infláció és a forint árfolyamának ingadozása.

Az imént említett okok hatása a belföldi értékesítésben 62 537 millió Ft összegű (+24,8 százalék) emelkedést jelentett a bázisévhez képest, míg az export esetében ennél is dinamikusabb volt a növekedés. Országhatárainkon kívüli piaci kapcsolatokban érdekelt társaságoknak 51 089 millió Ft-tal (+27,6 százalék) emelkedett az értékesítésük. Bár mindkét reláció kedvező irányba változott, az export

erőteljesebb dinamikájának köszönhetően az árbevételben belüli részarányuk 0,6 százalékponttal, 42,9 százalékra nőtt. Nemzetgazdasági összehasonlításban ugyanez az arány mindössze 36,3 százalékot képviselt annak ellenére, hogy jóval erőteljesebb növekmény jellemezte a külgazdasági kapcsolatokat (+43,0 százalék).

Az **aktivált saját teljesítmények értéke** a bázisévi kiugró növekedés után (118 millió Ft-ról 10 882 millió Ft-ra bővült) a beszámolási időszakban 36,7 százalékkal, 14 872 millió Ft-ra emelkedett, azonban az üzemi bevételeken belül mindössze 2,5 százalékos részaránnyal bírt, nagyjából ugyanannyival, mint a korábbi évben.

Az értékesítés nettó árbevételének részét nem képező, de a szokásos üzletmenet során keletkező, pénzügyi bevételek nem minősülő **egyéb bevételek** összege csaknem másfélszeresére, 29 772 millió Ft-ra emelkedett, legerősebb dinamikát produkálva az üzemi bevételeken belül. Ezzel sikerült elérni az 5 százalékát a rendszeres tevékenységhez köthető hozadéknak.

Elvégezve az előbbi bevételi kategóriák összesítését, elmondhatjuk, hogy 2022-ben a vármegye gazdálkodói **595 017 millió Ft üzemi bevételt** realizáltak, 27,2 százalékkal többet a bázisidőszakhoz képest. Valamennyi összetevő jelentős bővüléssel zárta a tárgyidőszakot, azonban, hogy összességében csak „egynegyednyi plusz” keletkezett azzal magyarázható, hogy a legnagyobb részesedéssel bíró értékesítési bevételek hasonló tendenciát követtek. Ennek okait (magas infláció, ingadozó árfolyamok stb.) fentebb már kifejtettük.

A vármegye gazdasági erejét hűen tükrözi az, hogy milyen részarányt képvisel a nemzetgazdasági produktumból. Tekintettel arra, hogy országosan sokkal dinamikusabb növekmény (+37,5 százalék) realizálódott, a vármegye gazdasági súlya tovább csökkent, az eddig sem jelentős 0,4 százalékról 0,3 százalékra.

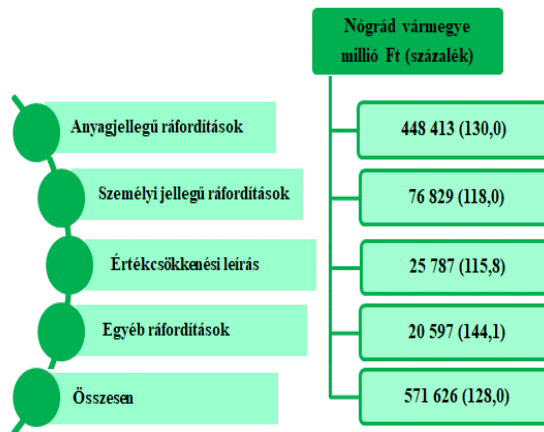
A gazdasági hatékonyság elemzésével csak a későbbiekben foglalkozik a kiadvány, ezért most csak azt fejtjük ki röviden, hogy az üzemi bevételekből mekkora az a rész, amiből a cégek „élnek”, amiből kifizethetik a béreket, beruházásokat, osztalékot stb. Ez az indikátor pedig a bruttó hazai termék (GDP) vállalkozásszintű megfelelőjeként számolt **hozzáadott érték**.

A hozzáadott érték meghatározásához a nettó árbevételből érdemes kiindulni, korrigálva azt az aktivált saját teljesítmények, valamint az anyagjellegű ráfordítások értékével, illetve az elhanyagolható nagyságrendet képviselő földbérleti díjjal. Ugyanerre az eredményre jutunk, ha

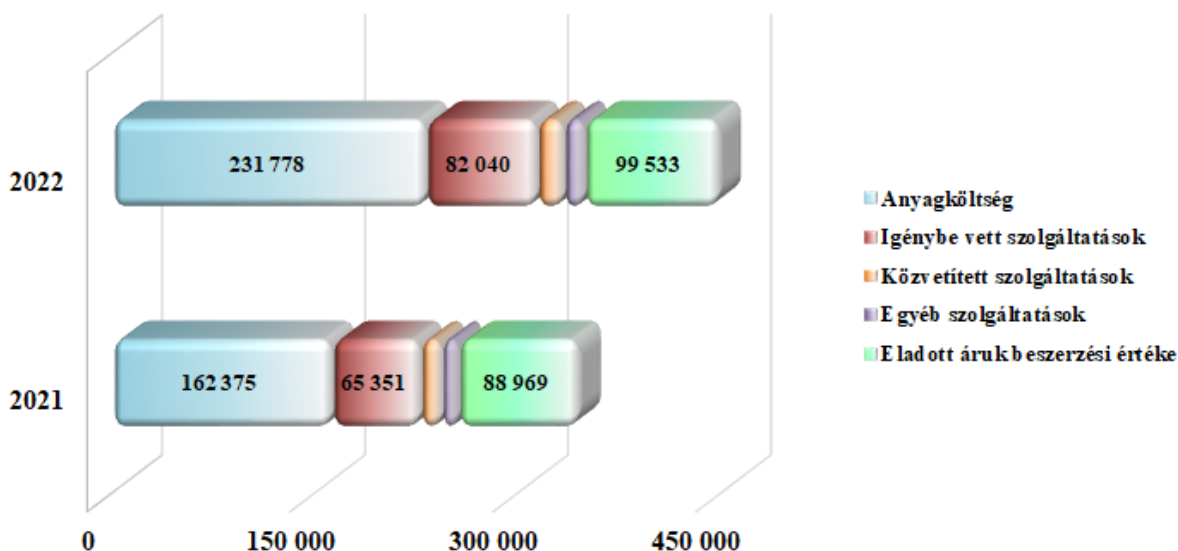
az egyéb bevételekkel és ráfordításokkal korrigált üzleti eredményt megnöveljük az amortizáció, a személyi jellegű ráfordítások és a földbérleti díj összegével.

A vármegyében előállított hozzáadott érték 13,7 százalékkal emelkedett az elmúlt időszakhoz képest. A növekedés dinamikája nagyjából fele akkora volt, mint az értékesítés nettó árbevételénél (+26,0 százalék), melynek az az oka, hogy az üzemi ráfordítások – azon belül is a legnagyobb részarányt képező anyagjellegű ráfordítások – ütemesebben emelkedtek.

A társas vállalkozások 571 626 millió Ft összegben számoltak el költségeket és ráfordításokat a tárgyév folyamán. Ez 28,0 százalékkal több, mint a megelőző üzleti évben, és nagyjából megegyezett az üzemi bevételek növekedési ütemével (+ 27,2 százalék). A közel azonos dinamika ellenére az eltérő nagyságrendjük miatt kedvező hatást gyakoroltak az üzemi eredmény alakulására (+10,5 százalék). A költségnemek dinamikáját vizsgálva kitűnik, hogy a tárgyévben az anyagjellegű ráfordítások 30,0 százalékos, a személyi jellegű ráfordítások 18,0 százalékos, valamint az értékcsökkenési leírás 15,8 százalékos növekedése mellett, az egyéb ráfordítások is csaknem másfélszeresükre emelkedtek az előző év azonos időszakához képest. A ráfordítások több mint háromnegyedét (78,4 százalékát) az anyagjellegű ráfordítások tették ki, ráadásul részarányuk tovább növekedett az elmúlt évhez képest, még hozzá 1,2 százalékponttal. Az élőmunka ráfordítások súlya ugyanakkor hasonló mértékben csökkent, 14,6 százalékról 13,4 százalékra. Az értékcsökkenési leírás és az egyéb ráfordítások aránya nagyjából ugyanazon a szinten alakult, nagyságrendjük külön-külön már az 5 százalékot sem érte el.

Anyagjellegű ráfordítások alakulása (millió Ft)

Tekintettel arra, hogy az anyagjellegű ráfordítások képezték a legnagyobb részarányt az üzemi tevékenység ráfordításain belül, ezért érdemes megvizsgálni annak belső szerkezetét is. Az országos összetételtől eltérően a legnagyobb részarányt az elmúlt évhez hasonlóan az anyagköltség képviselte (51,7 százalék), melynek növekedési üteme 42,7 százalék volt. A másik jelentős költségelem, az eladott áruk beszerzési értéke, illetve igénybe vett szolgáltatások

nagyjából azonos, 20-20 százalékos részarányal bírtak. Bár mindkettő veszített súlyából, így is kétszámjegyű növekményt generáltak, előbbi 11,9 százalékkal, míg utóbbi 25,5 százalékkal emelkedett.

Nyilván a magas infláció is hozzájárult az elszámolt költségek emelkedéséhez, ám az anyagköltség és az igénybe vett szolgáltatások vonatkozásában ki kell emelni, hogy egy vármegyei topvállalkozás előbbiből csaknem másfélszer, utóbbiból pedig egyharmadával magasabb összeget mutatott ki nyilvántartásaiban, amely a vármegyei érték 13,8 százalékát, illetve 15,5 százalékát jelentette. A közvetített és egyéb szolgáltatások nagyságrendje már eltörpült az előbbieket mellett, viszont dinamikájuk követte azokat.

A gazdálkodó szervezetek működésének hatékonysága

A gazdasági tevékenység célja mindig valamilyen teljesítmény (hozam) elérése, amihez azonban erőforrások szükségesek. A hozam- és az erőforrás-felhasználás viszonya határozza meg a tevékenység gazdaságosságát. Ezt a fajta kapcsolatot a **hatékonysággal** lehet kifejezni. Tekintettel arra, hogy a hatékonyságot – annak komplexitása miatt – nem lehet egyetlen mutatóval mérni, ezért annak színvonalára, fejlődésére csak a mutatók rendszere adhat jó megközelítést. Ebből a gondolatmenetből kiindulva a továbbiakban a gazdálkodók bér-, élömlenke-, illetve tőkehatékonyságát mutatjuk be két üzleti év összehasonlításában.

A gazdálkodók hatékonyságának összehasonlítása 2021-2022. években I.

Megnevezés	Nógrád vármegye		Index
	2021	2022	2022/2021
Értékesítés nettó árbevétele (millió Ft)	436 747	550 373	126,0%
Eladott áruk beszerzési értéke (millió Ft) (-)	88 969	99 533	111,9%
Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke (millió Ft) (-)	16 243	19 999	123,1%
Aktivált saját teljesítmények értéke (millió Ft) (+)	10 882	14 872	136,7%
Bruttó termelési érték (millió Ft)	342 417	445 713	130,2%
Anyagköltség (millió Ft) (-)	162 375	231 778	142,7%
Igénybe vett anyagjellegű szolgáltatások (millió Ft) (-)	65 351	82 040	125,5%
Egyéb szolgáltatások (millió Ft) (-)	11 894	15 063	126,6%
Anyagmentes termelési érték (millió Ft)	102 797	116 832	113,7%
Értékcsökkenési leírás (millió Ft) (-)	22 266	25 787	115,8%
Nettó termelési érték (millió Ft)	80 531	91 045	113,1%

A vállalkozások esetében a hozamokat az értékesítés nettó árbevétele – mint általánosan használt kategória – mellett a különböző termelési értékmutatók jelentik. Az adóalanyok adott időszaki teljes hozamértékét kifejező **bruttó termelési érték** – követve valamelyest az értékesítés nettó árbevételének dinamikáját – 30,2 százalékkal javult egy év leforgása alatt. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy a nevesített mutató az árbevételnél szűkebb kategória, ugyanis egyrészt nem tartalmazhatja a beszerzett és változatlan formában továbbértékesített tételeket, másrészt figyelembe kell venni olyan hozamokat is, amelyek egy lassúbb folyamat eredményeként (amortizáció, anyagfelhasználás stb.) jelennek meg a következő évek ráfordításaiban. Megfigyelhető, hogy mind a korrekciós költségelemek, mind pedig az aktivált saját teljesítmények értéke emelkedett a tárgyidőszakra, de nagyságrendjük miatt érdemi befolyást nem gyakoroltak az értékesítés nettó árbevételénél kimutatott dinamikára.

A hatékonyságvizsgálat elemzésének egyik legfontosabb mutatója a **nettó termelési érték**, miután a vállalkozások által létrehozott új értéket számszerűsíti, másképp megfogalmazva a nemzeti jövedelemhez való hozzájárulást méri. Az indikátor értéke ugyan 13,1 százalékkal emelkedett az elmúlt évhez képest, ám némileg árnyalja a képet, hogy a nettó termelési érték a

teljes termelési értéknek 20,4 százaléka volt a korábbi 23,5 százalékhoz képest. Ebből azonban általános következtetést nem érdemes levonni a vármegyére vonatkozóan, ugyanis a visszaesés hátterében egyedi – egyetlen adózóhoz köthető – jelentős anyagköltség, illetve igénybe vett szolgáltatási érték elszámolása állt.

Összességében azt lehet mondani, hogy a vállalkozások által előállított termelési érték valamennyi kategóriája növekedett, ami a vizsgált hatékonysági mutatókat figyelembe véve az erőforrások kedvezőbb felhasználására utal.

A gazdálkodók hatékonyságának összehasonlítása 2021-2022. években II.

Megnevezés	Nógrád vármegye		Index
	2021	2022	2022/2021
Élőmunka-hatékonyság			
Nettó termelési érték (millió Ft)	80 531	91 045	113,1%
Létszám (fő)	14 193	14 296	100,7%
1 főre jutó nettó termelési érték	5,674	6,369	
Bérhatékonyság			
Nettó termelési érték (millió Ft)	80 531	91 045	113,1%
Béreköltség (millió Ft)	49 648	60 664	122,2%
1 Ft béreköltségre jutó nettó termelési érték	1,622	1,501	
Tőkehatékonyság			
Bruttó termelési érték (millió Ft)	342 417	445 713	130,2%
Saját tőke (millió Ft)	197 883	216 223	109,3%
Tőkehatékonysági mutató	1,730	2,061	

Az **élőmunka-hatékonysági mutató** arra ad választ, hogy az élőmunka egységére (1 főre) mennyi hozam jut. Az indikátor értékét befolyásolja egyrészt a létszám, másrészt a termelési érték alakulása. A vizsgált időszakok között javult a munkaerő kihasználtsága, hiszen stagnáló létszámmal 13,1 százalékkal magasabb hozamot sikerült realizálni.

A munkaerő amellet, hogy jövedelmet termel, termelési értéket hoz létre, jelentős költséget is okoz munkáltatójának, és ez hatással van a vállalkozás eredményére. A bérek nagysága ugyanis jelentősen befolyásolja az egyéni teljesítmények alakulását és ezen keresztül a gazdálkodás hatékonyságát. Az alkalmazott **bérhatékonysági mutató** azt hivatott szemléltetni, hogy egységnyi béreköltséggel mennyi új értéket állítottak elő a vármegyében. Bár a mutató értékében minimális visszaesés mutatkozott, ettől függetlenül alakulása még mindig kedvezőnek tekinthető, hiszen egységnyi béreköltséggel másfélszer annyi új értéket „termeltek” a vármegye gazdálkodói.

A **tőkehatékonysági mutatót** a többi hatékonysági mutatóhoz hasonlóan tendenciájában érdemes vizsgálni azzal a megjegyzéssel, hogy minél magasabb az értéke, annál kedvezőbb a vállalkozás gazdálkodása. A vármegyében az indikátor értéke 1,730-ról 2,061-re emelkedett, vagyis a vállalkozások egységnyi saját tőkével dupla akkora bruttó hozamot realizáltak. Tekintettel arra, hogy ez a mutató a saját tőke forgási mutatójaként is értelmezhető, ezért az is kijelenthető, hogy az adóalanyok a rendelkezésükre álló saját tőkével kétszeres eredményt értek el, amiből összességében hatékony működésükre következtethetünk.

A jövedelmezőség alakulása

A társas vállalkozásoknál a 2022. adóévben **47 067 millió Ft üzemi nyereség** és **23 677 millió Ft üzemi veszteség** egyenlegeként **23 390 millió Ft üzemi eredmény** képződött, ami 2 219 millió Ft-tal, 10,5 százalékkal haladta meg a bázisidőszak eredményét. Az üzemi eredmény tükrözi mind a bevételek, mind a ráfordítások korábbiakban kifejtett változásainak összevont

hatását. Az üzemi eredmény változását vizsgálva kijelenthető, hogy a bázisévhez képest a nyereség növekedése (9 891 millió Ft) meghaladta a veszteség növekedésének mértékét (7 672 millió Ft), így a tárgyévben (is) javult az üzemi szintű jövedelmezőség.

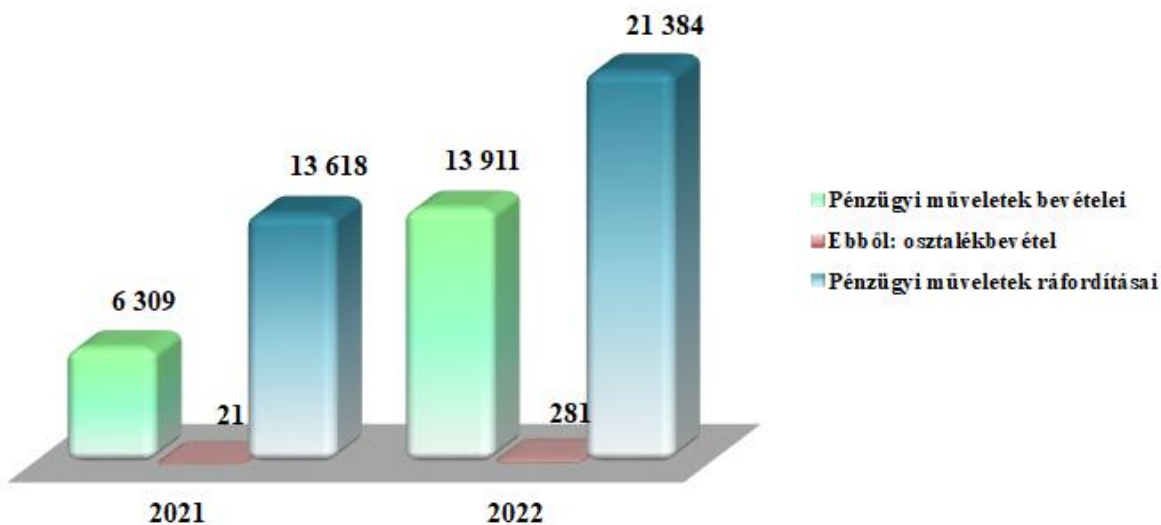
Némileg azonban árnyalja a képet, hogy a 26,0 százalékos nettó árbevétel növekményből az üzemi eredményig csak 10,5 százalékot sikerült megtartani.

Az adózás előtti eredmény összetevőinek alakulása (millió Ft)

Megnevezés	Nógrád vármegye		Változás
	2021	2022	2022-2021
Adózás előtti eredmény	13 897	15 897	2 000
Ebből: Adózás előtti nyereség	36 119	45 476	9 357
Adózás előtti veszteség	-22 222	-29 579	-7 357
Üzemi eredmény	21 171	23 390	2 219
Ebből: Üzemi nyereség	37 176	47 067	9 891
Üzemi veszteség	-16 005	-23 677	-7 672
Pénzügyi eredmény	-7 309	-7 473	-164
Ebből: Pénzügyi nyereség	1 092	2 935	1 843
Pénzügyi veszteség	-8 401	-10 408	-2 007

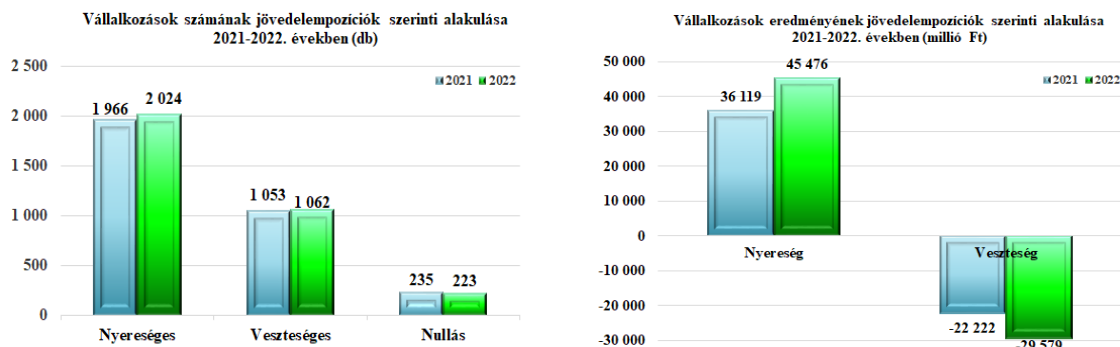
A **pénzügyi műveletek eredményeként** 2022-ben **2 935 millió Ft nyereség** realizálódott, ami jelentős növekedést jelentett az előző évi 1 092 millió Ft nyereséghez képest. A probléma csak ott volt, hogy a nagyjából 3,5-szer akkora pénzügyi veszteségek is csaknem ugyanilyen mértékben nőttek. A változások irányát nézve az idei évi mindenképpen kedvezőbb a tavalyinál, amikor is mind a nyereség, mind a veszteség negatív irányú változása összeadódott, 1 720 millió Ft-os eredményromlást generálva a pénzügyi tevékenység keretein belül.

A pénzügyi eredmény összetevőinek alakulása (millió Ft)

Annak az oka, hogy a fenti ábra csak a pénzügyi műveletek bevételeinek és ráfordításainak egymáshoz viszonyított, illetve évek közötti nagyságrendjét tudja bemutatni, az, hogy a társaságiadó-bevallások eredménykimutatás melléklete a pénzügyi műveletek eredményét alakító tényezőkről csak részben nyújt információt.

A fenti tevékenységek együttes hatásaként az **adózás előtti eredmény** 2 000 millió Ft-os javulással 15 897 millió Ft-on zárt a tárgyévben. Az **adózás előtti nyereség 9 357 millió Ft-tal emelkedett**, az **adózás előtti veszteség pedig 7 357 millió Ft-tal gyarapodott**. Azonban fontos megjegyezni, hogy a bevallás sajátosságaira tekintettel a csoportos társaságiadó-alanyok vonatkozásában az adózás előtti eredmény nem mutatható ki, ami torzítja az adatok elemzését.

A 2022. adóévben mind a nyereségesek, mind a veszteségesek száma – ha eltérő mértékben is, de – emelkedett, míg a nulla adózás előtti eredményt elérő vállalkozások száma 12-vel csökkent. Összesen 2 024 társaság mutatott ki adózás előtti nyereséget, ami 58-cal több, mint 2021-ben. A veszteséges vállalkozások száma 1 062-re emelkedett. Az átlagos nyereség adózónként 4,1 millió Ft-tal 22,5 millió Ft-ra emelkedett, míg az átlagos veszteség 6,8 millió Ft-tal 27,9 millió Ft-ra duzzadt.

A jövedelmező képesség alakulása

A vállalkozások érintettjei részéről alapvető elvárás, hogy cégük hatékony technológiát alkalmazzon, eredményesen működjön, profitot érjen el, azaz eredményes legyen. A jövedelmezőség, mint központi kérdés ugyanis nagyban befolyásolja a tulajdonosi jövedelmeket az osztalékfizetésen keresztül.

A jövedelmező képesség mutatói I.

Megnevezés	Nógrád vármegye		Index
	2021	2022	2022/2021
Forgalomarányos jövedelmezőség			
Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (millió Ft)	21 171	23 390	110,5%
Értékesítés nettó árbevétele (millió Ft)	436 747	550 373	126,0%
Egyéb bevételek (millió Ft)	20 014	29 772	148,8%
Árbevétel (bevétel) arányos jövedelmezőségi mutató (%)	4,6%	4,0%	
Tőkearányos jövedelmezőség			
Adózott eredmény (millió Ft)	11 455	13 093	114,3%
Saját tőke (millió Ft)	197 883	216 223	109,3%
Tőkearányos adózott eredmény (ROE) (%)	5,8%	6,1%	
Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (millió Ft)	21 171	23 390	110,5%
Saját tőke (millió Ft)	197 883	216 223	109,3%
Értékesítés nettó árbevétele (millió Ft)	436 747	550 373	126,0%
Tőkearányos üzemi (üzleti) eredmény (%)	10,7%	10,8%	
Üzemi (üzleti) jövedelmezőségi mutató (%)	4,8%	4,2%	
Tőke forgási sebessége	2,2071	2,5454	

A hatékonysághoz hasonlóan a jövedelmező képességet is többféle aspektusból érdemes vizsgálni, pontosan amiatt, hogy megbízható, valós képet kapjunk a vállalkozások jövedelmi

helyzetéről. Az indikátorok széles tárházából a továbbiakban a forgalom-, a tőke-, az élők munká-, illetve az eszközarányos jövedelmezőség kerül összehasonlításra a vizsgált időszakok között.

A vármegyei gazdálkodók **forgalomarányos jövedelmezősége** kedvezőtlenül alakult, ugyanis a mutató értéke a 2021. évi 4,6 százalékról 4,0 százalékra esett vissza. Ez azt jelenti, hogy az értékesítés nettó árbevételének ekkora hányada realizálódott eredmény (nyereség) formájában. A mutató értékének megítélésakor itt is igaz a minél nagyobb, annál jobb értékelési elv, amelyből kiindulva, nemcsak az imént említett tendencia minősíthető kedvezőtlennek, hanem maga az indikátor valós értéke is. Az, hogy az üzemi tevékenység bevételeinek csak ekkora hányada képződött meg eredményként, az üzemi ráfordítások, bevételekét meghaladó relatív növekményével magyarázható.

Leginkább a tulajdonosok, befektetők érdeklődésére tarthat számot a **tőkearányos jövedelmezőség** alakulása, amelyet kétféle vetületben is érdemes vizsgálni, méghozzá az adózott, valamint az üzemi eredményhez hasonlítottnan.

A **tőkearányos adózott eredmény (ROE – Return on Equity)** a saját tőke egységére vetített jövedelmezőséget méri. A saját tőke megtérülési rátájaként is nevesített mutató azt mutatja meg, hogy a vállalkozások a realizált nettó (adózott) eredmény révén a korábbihoz képest milyen mértékben gyarapították tőkéjüket. Tulajdonosi szempontból talán a legfontosabb, hiszen gyakorlatilag a befektetések megtérülését fejezi ki, továbbá utal az osztalékfizetésre. A ROE mutató értéke 5,8 százalékról 6,1 százalékra javult a vármegyében. Ez a kedvező irányú elmozdulás érződött az osztalékfizetési hajlandóságon is, hiszen egyharmadával magasabb összeget fizettek ki, jellemzően belföldi tulajdonosok, zömében magánszemélyek számára a tárgyidőszakban.

A **tőkearányos üzemi eredmény** vizsgálata pedig azért indokolt, mert segítségével a fő befolyásoló tényezőire, az üzemi jövedelmezőségre, illetve a tőke forgási sebességére is rámutathatunk. Az indikátor értéke számottevően nem változott a két adóév összehasonlításában, viszont sokkal „beszédesebb” az imént már említett befolyásoló tényezők alakulása. A vármegyei gazdálkodók üzemi jövedelmezősége ugyan 4,8 százalékról 4,2 százalékra romlott, azonban a saját forrásaik állományát olyan hatékonyan forgatták, hogy segítségükkel 2,5-szer akkora forgalmat generáltak, szemben az előző időszak 2,2-szeressel. A két összetevő ellentétes irányú változására volt szükség ahhoz, hogy a tőkearányos üzemi eredmény legalább a bázisszintet elérje.

A jövedelmező képesség mutatói II.

Megnevezés	Nógrád vármegye		Index
	2021	2022	2022/2021
Élők munká-arányos jövedelmezőség			
Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (millió Ft)	21 171	23 390	110,5%
Béreköltség (millió Ft)	49 648	60 664	122,2%
Bérearányos üzemi (üzleti) jövedelmezőség (%)	42,6%	38,6%	
Eszközarányos jövedelmezőség			
Adózott eredmény (millió Ft)	11 455	13 093	114,3%
Eszközök összesen (millió Ft)	525 957	619 066	117,7%
Értékesítés nettó árbevétele (millió Ft)	436 747	550 373	126,0%
Eszközmegtérülési mutató (%)	2,2%	2,1%	
Értékesítés (adózott) jövedelmezősége (%)	2,6%	2,4%	
Eszközök forgási sebessége	0,8304	0,8890	

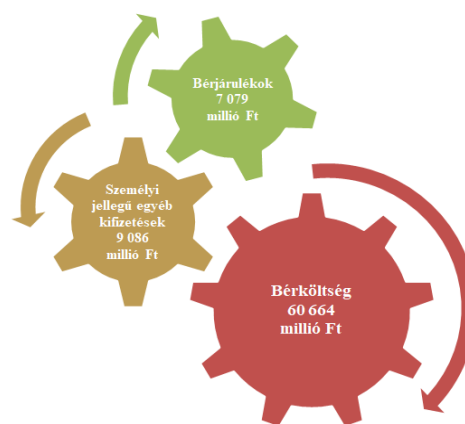
Mivel az élők munká, és annak költsége szinte minden vállalkozás életében meghatározó jelentőségű, ezért érdemes foglalkozni a jövedelemtermelő képességével is. A számszerűsített

bélarányos üzemi jövedelmezőség 4 százalékponttal, 38,6 százalékra romlott a vizsgált időszakok között. A kedvezőtlen tendencia az eredmény összetevő lassúbb dinamikájával magyarázható, amit az üzemi ráfordítások – azon belül is az anyagjellegű ráfordítások – igen jelentős, közel 30 százalékos növekménye generált.

Az **eszközarányos jövedelmezőség**, ahogy a neve is mutatja, az eszközök jövedelemtermelő képességéről ad visszajelzést. Az adózott eredmény és a mérlegfőösszeg hányadosaként értelmezhető eszközmegtérülési mutató értéke érdemben nem változott 2021 és 2022 vonatkozásában. A vármegyében realizálódott adózott eredményből (nyereségből) az eszközállomány mindössze 2,1 százaléka térült meg a 2022. év folyamán. A mutató alacsony értéke egyrészt az értékesítés adózott jövedelmezőségének alacsony szintjével (amely az elmúlt évhez képest még romlott is, 2,6 százalékról 2,4 százalékra), másrészt az eszközök forgási sebességének kedvezőtlen, bár javuló tendenciájával magyarázható.

Foglalkoztatási és bérvizonyok a vármegyében

A vállalkozások ráfordításai között az emberi erőforrásokkal kapcsolatos ráfordításoknak kiemelkedő szerepe van, különösen az élőkommunikációs ágazatokban. Az összköltség eljárásal készülő eredménykimutatás a személyi jellegű ráfordításokat bérköltség, személyi jellegű egyéb kifizetések és bérjárulékok megbontásban tünteti fel. A **személyi jellegű ráfordítások** összege 2022-ben 18,0 százalékkal emelkedett. A 76 829 millió Ft 79,0

százalékát a **bérköltség** tette ki, mely éves alapon 22,2 százalékkal emelkedett. Ennek köszönhetően dominanciája még tovább erősödött, hiszen részaránya közel 3 százalékponttal nőtt a megelőző évhez képest. A bérköltséggel közel azonos ütemben bővült a **személyi jellegű egyéb kifizetések** állománya (+13,9 százalék), míg a **bérjárulékok** 380 millió Ft-tal visszaestek (-5,1 százalék). Utóbbi tendencia a kormány és a munkaadók között már korábban létrejött hosszú távú bérmegállapodás hatásának eredménye. Az egy főre jutó személyi jellegű ráfordítások 17,2 százalékkal emelkedtek, így annak összege 788 ezer Ft-tal 5 374 ezer Ft-ra nőtt éves szinten. A kereseti viszonyok látszólag kedvezően alakultak a vármegyében, hiszen növekedett a kiáramló bértömeg, azt viszont nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a bérek emelkedését ellensúlyozta a magas infláció, így a reálkeresetek valójában csökkentek a bázisévhez képest.

A kettős könyvvitelt vezető normál, illetve eltérő üzleti éves adózók foglalkoztatottjainak **átlagos statisztikai állományi létszáma** 2022-ben 14 296 fő volt, ami lényegében bázisszintű foglalkoztatásnak felelt meg. A vármegye 10 legnagyobb foglalkoztatója kettő kivétellel megegyezett a vizsgált időszakok között. Ugyanakkor esetükben azt is meg kell jegyezni, hogy az alkalmazott létszámuk 3 187 főről 3 132 főre esett vissza. A TOP 10-ben egyetlen olyan vállalkozás volt, amely legalább 10 fős létszámbővítést tudott végrehajtani a megelőző időszakhoz képest.

A vármegye foglalkoztatási és bérvizsgálata az országos adatok tükrében

Megnevezés	Nógrád vármegye		Index	Országos		Index
	2021	2022	2022/2021	2021	2022	2022/2021
Bérköltség (millió Ft)	49 648	60 664	122,2%	10 606 010	12 689 318	119,6%
Átlagos állományi létszám (fő)	14 193	14 296	100,7%	2 177 111	2 236 196	102,7%
Egy főre jutó bérköltség (ezer Ft / fő / év)	3 498	4 243	121,3%	4 872	5 675	116,5%

A kifizetett bértömeg és az átlagos állományi létszám hányadosaként meghatározott **bruttó átlagkereset** a bérköltség kedvező irányú változásának köszönhetően 21,3 százalékkal emelkedett, 4,8 százalékponttal meghaladva a nemzetgazdasági növekedési ütemet. Ennek következtében a vármegyei bérek valamelyest közeledtek az országos átlaghoz.

A lemaradás azonban még így is jelentős, hiszen a nemzetgazdasági átlagnak alig háromnegyedét keresték a vármegye munkavállalói 2022-ben. Némileg árnyaltabb a kép, ha figyelembe vesszük azt a tényt, hogy három évvel ezelőtt ez az arány még 75 százalék fölötti volt. 2022-ben egy naptári évre vetítve közel 1,4 millió Ft volt a különbség a két középérték között.

A vállalkozások vagyona

A kettős könyvvitelt vezető vállalkozások a 2022. évi adatok alapján 619 066 millió Ft **mérlegfőösszeggel** rendelkeztek, ami 17,7 százalékkal magasabb, mint a bázisévben. Eszközoldalón a növekedés mögött a **befektetett eszközök** könyv szerinti értékének 13,0 százalékos, továbbá a **forgóeszközök** állományának 24,5 százalékos, megelőző évhez képest mért bővülése állt. Ennek ismeretében a mérlegfőösszeghez viszonyított arányuk némileg megváltozott, a forgóeszközök 45,3 (+ 2,5 százalékpont) százalékos, míg a befektetett eszközök 52,2 százalékos (- 2,1 százalékpont) súllyal szerepeltek a vármegyei vállalkozások vagyonaiban.

Eszközállomány alakulása 2021-2022. években

Megnevezés	2021		2022		Index
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	2022/2021
Immateriális javak	12 521	2,4%	15 272	2,5%	122,0%
Tárgyi eszközök	259 977	49,4%	290 382	46,9%	111,7%
Befektetett pénzügyi eszközök	13 336	2,5%	17 354	2,8%	130,1%
Készletek	71 729	13,6%	90 993	14,7%	126,9%
Követelések	87 025	16,5%	116 067	18,7%	133,4%
Értékpapírok	2 826	0,5%	3 564	0,6%	126,1%
Pénzeszközök	63 777	12,1%	69 854	11,3%	109,5%
Aktív időbeli elhatárolások	14 766	2,8%	15 580	2,5%	105,5%
Eszközök összesen	525 957	100,0%	619 066	100,0%	117,7%

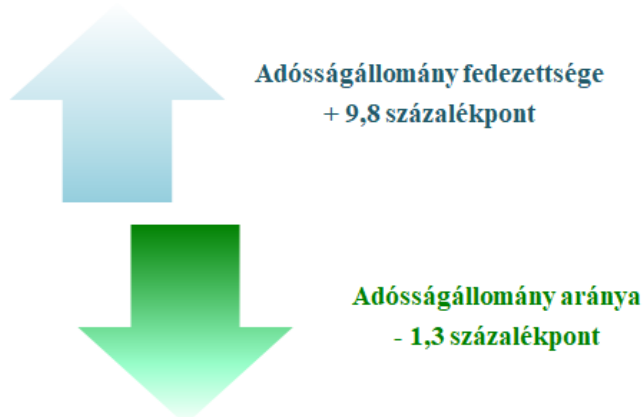
A mérlegadatok alapján az immateriális javak 22,0 százalékos és a tárgyi eszközök 11,7 százalékos növekedése mellett a befektetett pénzügyi eszközök értéke 30,1 százalékkal meghaladta az előző időszak értékét. A vállalkozások tevékenységét **egy éven túl szolgáló vagyontárgyak** közül kiemelkedett a tárgyi eszközök állománya, amely részaránya ugyan valamelyest csökkent, ám még így is a mérlegfőösszeg közel felét képezte. A másik két vagyonelem részaránya a 3 százalékot sem érte el külön-külön.

A **forgóeszközök** állománya 2022-ben 55 121 millió Ft-tal emelkedett. Ugyan valamennyi aktív hozzájárult az állomány bővüléséhez, ám nagyságrendjükből fakadóan a készletek, követelések és pénzeszközök állománya bizonyult meghatározónak.

Forrásállomány alakulása 2021-2022. években

Megnevezés	2021		2022		Index
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	2022/2021
Saját forrás	201 208	38,3%	220 923	35,7%	109,8%
ebből: saját tőke	197 883	37,6%	216 223	34,9%	109,3%
céltartalék	3 325	0,6%	4 700	0,8%	141,4%
Idegen forrás	285 055	54,2%	351 460	56,8%	123,3%
ebből: hátrasorolt kötelezettségek	2 149	0,4%	2 393	0,4%	111,4%
hosszú lejáratú kötelezettségek	110 933	21,1%	114 595	18,5%	103,3%
rövid lejáratú kötelezettségek	171 973	32,7%	234 472	37,9%	136,3%
Passzív időbeli elhatárolások	39 694	7,5%	46 683	7,5%	117,6%
Források összesen	525 957	192,5%	619 066	192,5%	117,7%

A **források** szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy a saját forrás összege a 2021. évhez képest 9,8 százalékkal növekedett, az aránya viszont 35,7 százalékra mérséklődött. Mindezzel párhuzamosan az idegen források állománya közel egynegyedével gyarapodott. A kötelezettségek arányának emelkedése bővülő tevékenységi kör és stabil üzletmenet esetén nem feltétlenül értékelendő kedvezőtlen tendenciaként, ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni az idegen tőke terheit, valamint külső finanszírozási forrástól való függés esetleges nehézségeit sem.

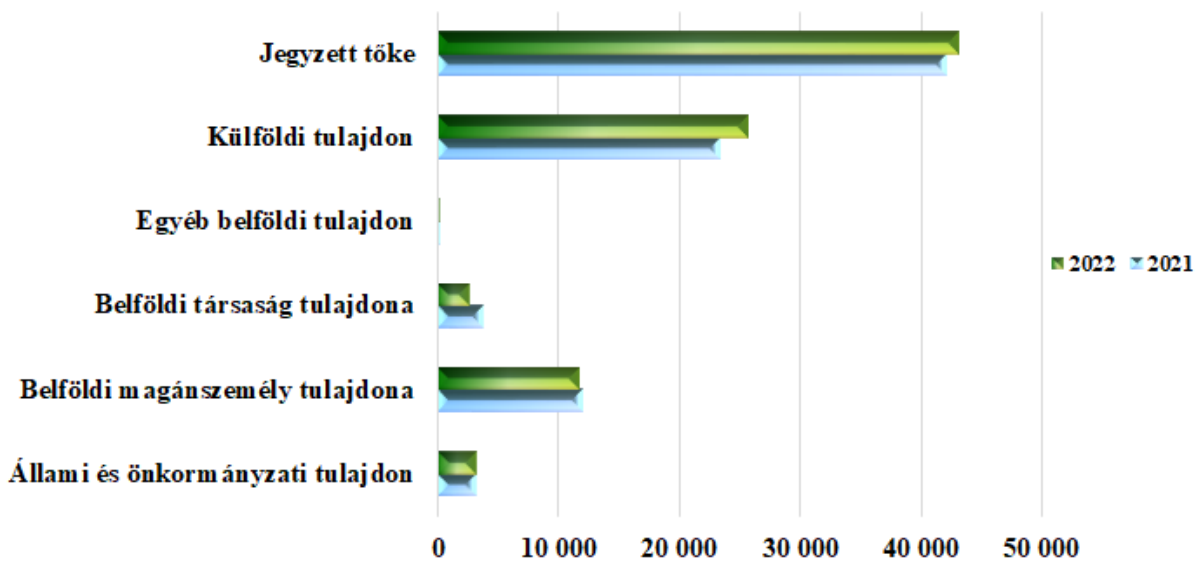
A vállalkozások pénzügyi helyzetét és annak alakulását elsősorban hosszabb távon vizsgáló adósságállományra vonatkozó mutatók kedvezően alakultak a vizsgált időszakok között. Az egy évet meghaladó hosszú lejáratú tartozások (**adósságállomány**) és az összes tartós forrás aránya 36,4 százalékról 35,1 százalékra csökkent, elsősorban a saját tőke közel egytizedes bővülésének köszönhetően. Az előző arányszámhoz hasonlóan,

csak más megközelítésben a saját tőke és az adósságállomány arányát kifejező **adósságállomány fedezettsége** mutató alakulásából azt a következtetést lehet levonni, hogy egységnyi adósságra 1,85-ször annyi saját forrás jut a vállalkozások forrásain belül. Ez mindenképpen kedvezőnek értékelendő, hiszen egy évvel korábban ugyanez az arány 1,75 volt.

A **jegyzett tőke** 43 097 millió Ft értékű állományának 59,4 százaléka volt külföldi tulajdonban. Ez az arány 2021-ben 55,3 százalék volt. Azonban azt is mindig meg kell ilyenkor jegyezni, amennyiben egy külföldi társaság Magyarországon bejegyzett, de teljes egészében külföldi tulajdonú leányvállalatán keresztül birtokol más társas vállalkozást, akkor az már belföldi társaság tulajdonaként jelenik meg a tényleges külföldi érdekeltség, befolyás ellenére. Ebből kifolyólag a valós külföldi befolyás magasabb is lehetett a vármegyében a vizsgált időszakban.

Társas vállalkozások jegyzett tőkéjének tulajdonosi összetétele (millió Ft)

A külföldi tőke összegének nagy része viszonylag kevesebb számú – alig haladta meg a százat – de jelentős jegyzett tőkével rendelkező adózóhoz köthető. A 25 619 millió Ft-os külföldi tulajdon egytizedével gyarapodott a 2021. évhez képest.

Annak ellenére, hogy jelentős arányt képvisel a külföldi tőke a jegyzett tőkén belül, a vállalkozások túlnyomó többsége mégis teljes egészében belföldi tulajdonban – zömében magánszemélyek kezében – van. A belföldi magánszemélyek tulajdonában álló tőkeállomány 2,4 százalékkal megcsappant, melynek köszönhetően részarányuk 1,4 százalékponttal, 26,9 százalékra mérséklődött. A fennmaradó 13,6 százaléknyi tulajdonon a belföldi társaságok, valamint az állami és önkormányzati szektor osztozott.

II.1. Ágazati sajátosságok

A vármegye gazdaságának általános bemutatását követően hasonló gondolatmenet mentén az ágazatspecifikus sajátosságokat taglalja az elemzés. Azért is indokolt a gazdasági teljesítmények ágazati vetületben való bemutatása, mert minden cégvezető, cégtulajdonos kiválóan ismeri vállalatát, bizonyára még a közvetlen versenytársait is, azonban a teljes ágazatra valószínűleg egyikük sem lát rá igazán. Arról nem beszélve, hogy minden cégvezető tudni szeretné, hogy a vállalkozás fő gazdasági mutatói jobbak vagy rosszabbak az ágazat mutatóinál, hogyan tud az adott ágazatban átlag felettivé válni. A gazdálkodó szervezetek főtevékenységük alapján, a gazdasági tevékenységek ágazati osztályozási rendszerének (TEÁOR '08) megfelelően **15 ágazatba sorolhatók**. A tényleges besorolási hierarchia azonban ennél jóval szélesebb, gondoljunk csak egyrészt az egyéb ágazatként említett kategóriára, amely valójában az oktatás, humán-egészségügyi, szociális ellátás, művészet, szórakoztatás, szabadidő, egyéb szolgáltatás ágak összesített adatait tartalmazza, másrészt pedig a feldolgozóiparra, amely egy rendkívül komplex iparágnak tekinthető az élelmiszeripartól kezdve a fa-, papír-, nyomdaiparon át a klasszikus „gépipari” ágazatokkal bezárólag. A túlságos elaprózódás elkerülése érdekében ebben a fejezetben – az adóalanyok számán túl – a feldolgozóipar összesített adatait használtuk fel.

A vármegye vállalkozásainak egytizede sorolható az imént említett feldolgozóiparba (327 db). A korábbi évek megoszlási arányai nem változtak, fő TEÁOR kódjuk alapján a feldolgozóipari társaságok 22,9 százaléka fémalapanyag-gyártással, fémfeldolgozással foglalkozott. A rangsor második és harmadik helyén „csere” történt, ugyanis a feldolgozott bevallások 19,6 százaléka a fa-, papír- és nyomdaiparhoz, (2021. év: 17,5 százalék), míg a 18,7 százalékuk az élelmiszer- és dohányiparhoz kötődött (2021. év: 19,9 százalék). Mindössze alig valamivel több, mint

együtizedük tartozott csak a tradicionális gépipari ágazatok kötelékébe, ám ettől függetlenül igen domináns szerepük volt a vármegyében zajló gazdasági folyamatok alakításában.

Bevállások számának feldolgozóiparon belüli megoszlása

Ágazat	2021		2022		Index
	darab	megoszlás %	darab	megoszlás %	2022/2021
Élelmiszer, ital, dohány gyártása	66	19,9%	61	18,7%	92,4%
Textília, bőrtermék, lábbeli gyártása	17	5,1%	15	4,6%	88,2%
Fa, papír, nyomdai tevékenység	58	17,5%	64	19,6%	110,3%
Vegyianyag, termék gyártása	4	1,2%	3	0,9%	75,0%
Gumi-, műanyagtermék gyártása	17	5,1%	14	4,3%	82,4%
Nemfém ásványi termék gyártás	17	5,1%	15	4,6%	88,2%
Fémalapanyag gyártás, fémfeldolgozás	77	23,3%	75	22,9%	97,4%
Villamosgép, műszer gyártása	6	1,8%	7	2,1%	116,7%
Gép, berendezés gyártása	29	8,8%	32	9,8%	110,3%
Járműgyártás	8	2,4%	8	2,4%	100,0%
Egyéb feldolgozóipari tevékenység	32	9,7%	33	10,1%	103,1%
Feldolgozóipar összesen	331	100,0%	327	100,0%	98,8%

A vállalkozások számát tekintve – a feldolgozóipar mellett – kiemelkedő a kereskedelem (654 db), az építőipar (491 db), továbbá a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (402 db). Ez a három ágazat – kiegészülve a feldolgozóiparral – tette ki a teljes adózói kör 56,6 százalékát.

A társaságiadó-bevállást benyújtó adóalanyok száma meglehetősen vegyesen alakult a vizsgált évek között. Az imént említett, legtöbb vállalkozást tömörítő ágazatokban jobbra a stagnálás volt jellemző, míg az ún. nem anyagi szektorban nem volt ritka a 10 százalék körüli gyarapodás sem.

Már rögtön a teljesítménymutatók vonatkozásában két olyan ágazat – **feldolgozóipar, kereskedelem** – is felhívta magára a figyelmet, amelyek meghatározóak a vármegye egésze szempontjából. Ez a dominanciájuk nemcsak a teljesítményindikátorok, hanem a jövedelmezőség, a hatékonyság, a foglalkoztatás, sőt további mutatók terén is megmutatkozott, így joggal nevezhetjük őket a **vármegye húzóágazatainak**.

A fentebb említett húzóágazatokban 411 336 millió Ft-os **nettó árbevétel** keletkezett, amely 28,4 százalékkal meghaladta a bázisszintű teljesítményüket. A legnagyobb részarányal bíró **feldolgozóiparban** vármegyei átlagot (+26,0 százalék) meghaladó volt a forgalombővülés dinamikája (+29,6 százalék), ettől a **kereskedelem** sem sokkal maradt el (+25,7 százalék). Ennek köszönhetően vármegyei részesedésük még tovább emelkedett, 73,4 százalékról 74,7 százalékra.

A tárgyévben szinte az összes ágazatban a növekedés, bővülés jellemezte az árbevételt. A már többször említett magas infláció, a gyenge forint, valamint az ellátási láncban korábban jelentkező problémák megoldódása utáni kereslet bővülése valamennyi ágazatban pozitívan hatott az értékesítés alakulására. Mindezek ellenére a **bányászatban** és a **szakmai, tudományos, műszaki tevékenység** ágazatokban csökkenés következett be. Ennek hatása azonban különösebben nem érződött a vármegyei produktumon, hiszen előbbi érdemi részarányal nem is rendelkezett, míg utóbbi is mindössze 3 százalékkal bírt. Az utóbbi említett ágazat esetében ez talán meglepő lehet annak tükrében, hogy a szektor országosan megduplázta árbevételét.

Az értékesítés szerkezetéről – irányonként vizsgálva – elmondható, hogy az **exportbevételek** ágazati szempontból rendkívül koncentráltak, a feldolgozóiparhoz köthető az értékesítés 89,9 százaléka. Ez a tekintélyt parancsoló érték egyben előrevetítette azt is, hogy a szolgáltató szektorban már-már elhanyagolható volt az export vármegyén belüli súlya. Esetükben a belföldi értékesítések domináltak.

Gazdasági folyamatok alakulása Nógrád vármegyében 2022. évben

Az export- és a belföldi értékesítés alakulása ágazati bontásban 2021-2022. évben

Ágazat	Export értékesítés					Belföldi értékesítés				
	2021		2022		Index 2022/2021	2021		2022		Index 2022/2021
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %		millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	909	0,5%	1 030	0,4%	113,3%	14 013	5,6%	15 976	5,1%	114,0%
Bányászat, kőfejtés	0	0,0%	0	0,0%	-	43	0,0%	13	0,0%	30,2%
Feldolgozóipar összesen	169 203	91,5%	212 203	89,9%	125,4%	49 301	19,6%	71 040	22,6%	144,1%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	0	0,0%	11	0,0%	-	0	0,0%	0	0,0%	-
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	1 564	0,8%	2 111	0,9%	135,0%	5 105	2,0%	5 927	1,9%	116,1%
Építőipar	1 198	0,6%	1 238	0,5%	103,3%	26 940	10,7%	32 227	10,3%	119,6%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	2 163	1,2%	2 328	1,0%	107,6%	99 781	39,6%	125 765	40,0%	126,0%
Szállítás, raktározás	4 600	2,5%	6 200	2,6%	134,8%	9 558	3,8%	11 669	3,7%	122,1%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	84	0,0%	81	0,0%	96,4%	6 414	2,5%	8 569	2,7%	133,6%
Információ, kommunikáció	3 799	2,1%	7 548	3,2%	198,7%	4 082	1,6%	4 824	1,5%	118,2%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	3	0,0%	17	0,0%	566,7%	1 141	0,5%	1 422	0,5%	124,6%
Ingatlanügyletek	2	0,0%	1	0,0%	50,0%	5 325	2,1%	7 419	2,4%	139,3%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	1 351	0,7%	2 350	1,0%	173,9%	15 689	6,2%	14 043	4,5%	89,5%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	62	0,0%	381	0,2%	614,5%	6 946	2,8%	7 773	2,5%	111,9%
Egyéb	18	0,0%	546	0,2%	3033,3%	7 453	3,0%	7 661	2,4%	102,8%
Vármegye összesen	184 956	100,0%	236 045	100,0%	127,6%	251 791	100,0%	314 328	100,0%	124,8%
Nemzetgazdaság összesen	42 832 527		61 256 887		143,0%	80 043 239		107 700 868		134,6%
Vármegye / Nemzetgazdaság		0,4%		0,4%			0,3%		0,3%	

A feldolgozóipar exportvolumenét az is jól szemléltette, hogy az értékesítési forgalmuk háromnegyede országhatárainkon kívül realizálódott. A vármegye egészét tekintve ugyanez az arány 42,9 százalék volt. A feldolgozóiparhoz hasonlóan szintén magas kiviteli részaránnyal bírt még a **villamosenergia-**, valamint az **információ, kommunikáció** ágazat, bár mindkettő jóval alacsonyabb árbevételt ért el. Előbbinél a besorolt három vállalkozás forgalmának teljes egésze exportból származott, míg utóbbinál annak hattizede országhatárainkon kívül keletkezett.

Az export- és a belföldi értékesítés alakulása a feldolgozóiparban 2021-2022. évben

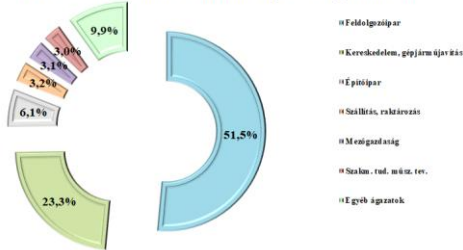
Ágazat	Export értékesítés					Belföldi értékesítés				
	2021		2022		Index 2022/2021	2021		2022		Index 2022/2021
	millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %		millió Ft	megoszlás %	millió Ft	megoszlás %	
Élelmiszer, ital, dohány gyártása	2 328	1,4%	1 712	0,8%	73,5%	5 276	10,7%	11 345	16,0%	215,0%
Textília, bőrtermék, lábbeli gyártása	10 695	6,3%	12 379	5,8%	115,7%	550	1,1%	336	0,5%	61,1%
Fa, papír, nyomdai tevékenység	4 891	2,9%	5 715	2,7%	116,8%	2 533	5,1%	3 357	4,7%	132,5%
Vegyianyag, termék gyártása	1 362	0,8%	1 316	0,6%	96,6%	6 657	13,5%	5 150	7,2%	77,4%
Gumi-, műanyagtermék gyártása	27 147	16,0%	55 273	26,0%	203,6%	3 601	7,3%	5 858	8,2%	162,7%
Nemfém ásványi termék gyártás	3 397	2,0%	4 574	2,2%	134,6%	3 559	7,2%	4 688	6,6%	131,7%
Fémalapanyag gyártás, fémfeldolgozás	17 995	10,6%	21 596	10,2%	120,0%	13 566	27,5%	14 920	21,0%	110,0%
Villamosgép, műszer gyártása	5 456	3,2%	7 191	3,4%	131,8%	2 020	4,1%	2 755	3,9%	136,4%
Gép, berendezés gyártása	29 114	17,2%	23 203	10,9%	79,7%	5 536	11,2%	15 672	22,1%	283,1%
Járműgyártás	64 915	38,4%	77 431	36,5%	119,3%	5 587	11,3%	6 427	9,0%	115,0%
Egyéb feldolgozóipari tevékenység	1 903	1,1%	1 813	0,9%	95,3%	416	0,8%	532	0,7%	127,9%
Feldolgozóipar összesen	169 203	100,0%	212 203	100,0%	125,4%	49 301	100,0%	71 040	100,0%	144,1%

A külföldi relációhoz hasonlóan a **belföldi eladások** vonatkozásában is általános jelenség volt a bővülés 2021-hez képest. A vármegye egészére kimutatott 24,8 százalékos többlet leginkább a vármegye húzóágazataiban realizálódott. A **feldolgozóipar** 44,1 százalékkal, míg a **kereskedelem** – szintén vármegyei átlag felett – 26,0 százalékkal emelkedett. Ketten együtt a vármegyei forgalom közel kétharmadát bonyolították. Rajtuk kívül 10 százalékot meghaladó részaránnyal csupán az **építőipar** rendelkezett. Kedvező tendenciaként mindenképpen meg kell említeni, hogy a turizmust sújtó koronavírus járvány okozta sokk után a **szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás** ágazat kezd talpra állni, hiszen belföldi forgalma már egyharmadával több volt az egy évvel korábinál.

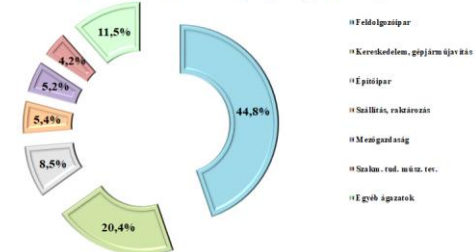
Az ágazati teljesítményeket legkomplexebben szemléltető **hozzáadott érték** mutatójánál az értékesítés nettó árbevételénél felvázoltakhoz hasonló tendenciák rajzolódtak ki. Ezt a megállapítást megerősítette az a tény, hogy a forgalomnál már bemutatott szerepük miatt megnevezett húzóágazatok itt is meghatározónak bizonyultak. Összesített produktumuk a vármegyei érték 65,2 százaléka. Csak amíg a kevésbé költségigényes **kereskedelem** hozta az árbevételnél már megismert dinamikát (árbevétel: +25,7 százalék, hozzáadott érték: +45,2 százalék), addig a **feldolgozóiparnál** már fordított tendencia érvényesült, vagyis az árbevételnél realizált relatív növekményt az anyagmentes termelési értéknél már nem sikerült megismételni (árbevétel: +29,6 százalék, hozzáadott érték: +16,6 százalék). A húzóágazatok az értékesítés nettó árbevételének 74,7 százalékaival a hozzáadott érték 65,2 százalékát állították elő. A **mezőgazdaságban**, illetve **építőiparban** viszont fordított arány érvényesült, ugyanis az értékesítés 3,1, illetve 6,1 százalékaival 5,2, valamint 8,5 százaléknyi anyagmentes termelési értéket állítottak elő a vállalkozások. Nemcsak a tercier szektorban, hanem vármegyei

vonatkozásban is az egyik legnagyobb „veszteséget” az **ingatlanügyletek** ágazat szenvedte el, mivel a bázisévi 1 906 millió Ft-os érték után 2022-ben -139 millió Ft-ot realizáltak. Pedig a bevételeik nagyon biztatóan alakultak, csaknem négytizedével gyarapodtak, azonban ezzel párhuzamosan anyagszükségleteik a háromszorosára duzzadtak.

A 2022. évi értékesítés nettó árbevételének megoszlása ágazonként

A 2022. évi hozzáadott érték megoszlása ágazonként

A hozzáadott érték – korrigált üzleti eredményből kiinduló számítás esetében – összetevői közül a vármegyében a legmagasabb személyi jellegű ráfordítást a **feldolgozóiparban** (52,4 százalék) mutatták ki, ami azzal magyarázható, hogy itt foglalkoztatják a legtöbb alkalmazottat a vármegyében. Emellett az amortizáció elszámolásában is élen jártak, csak még markánsabb részarányal (65,1 százalék). Az már persze más kérdés, hogy az egyéb bevételekkel és ráfordításokkal korrigált üzemi eredményük 4 533 millió Ft-os veszteséget mutatott, amely egyharmadával magasabb az előző évi értékénél. Az **építőipar** is hasonló nagyságrendű korrigált üzleti eredményt realizált, csak éppen ellentétes előjellel.

Nem beszélve a másik húzóágazatról, a **kereskedelemről**, ahol a 2021. évi 8 362 millió Ft nyereséget egy év leforgása alatt – háromnegyedével – 14 612 millió Ft-ig sikerült növelni. Ezt a tekintélyes eredményt a feldolgozóipar szerves részét képező **járműgyártás** lényegében el is „tüntette” a maga 12 195 millió Ft-os veszteségével. Utóbbi mindössze nyolc vállalkozás produktuma volt.

Az eredmények alakulása

A vármegye **adózás előtti eredménye** ugyan javult 2 000 millió Ft-tal, ám ettől függetlenül az egyes ágazatok jövedelmezősége igen változatos képet festett. Elegendő, ha csak a két húzóágazatra gondolunk, mert amíg a **kereskedelmi vállalkozások** a legmagasabb pozitív adózási előtti eredményt könyvelhették el (12 921 millió Ft, +57,7 százalék), addig a **feldolgozóiparban** jelentős veszteségek halmozódtak fel (-14 272 millió Ft, ami több mint duplája az előző időszaknak), pontosabban az évek óta tartó veszteséges működésből nem tud kikeveredni az ágazat (az egyetlen olyan ágazat volt a vármegyében, amely mindkét vizsgált évet veszteségesen zárta). Természetesen utóbbi megállapítás nem kezelhető általános jelenségként a feldolgozóipar valamennyi ágazatában. Voltak ugyan veszteséges ágazatok, de a **járműgyártás** 17 175 millió Ft-os negatív egyenlege bizony a vármegyei jövedelmezőséget is megingatta. Ha ezt a két eredményt összetevőire bontanánk, akkor igen eltérő jövedelmi helyzet adódna a két húzóágazatban. A kereskedelem jövedelmező működését teljes egészében üzemi tevékenység eredményessége generálta, amely mellett a pénzügyi eredmény elhanyagolható, még akkor is, ha veszteséges volt. A feldolgozóiparban viszont az adózási előtti eredmény romlásához fele-fele arányban vezetett az üzemi és a pénzügyi tevékenység.

A 2021-2022. évi adózás előtti eredmény összetevőinek alakulása ágazati bontásban

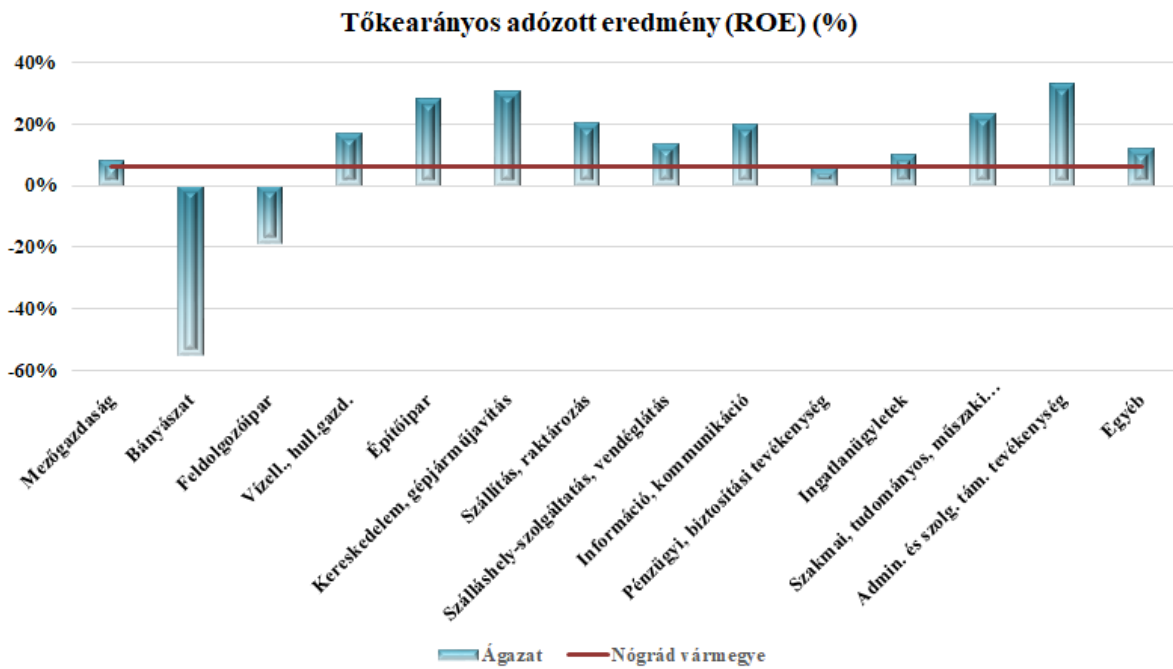
Ágazat	Adózás előtti eredmény (millió Ft, %)		Változás (millió Ft)	Üzemi eredmény (millió Ft, %)		Változás (millió Ft)	Pénzügyi eredmény (millió Ft, %)		Változás (millió Ft)
	2021	2022	2022-2021	2021	2022	2022-2021	2021	2022	2022-2021
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	1 867	1 836	-31	1 942	1 763	-179	-70	74	144
Bányászat, kőfejtés	6	-143	-149	8	-3	-11	-2	-140	-138
Feldolgozóipar összesen	-6 573	-14 272	-7 699	-3 321	-6 571	-3 250	-3 252	-7 701	-4 449
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	0	0	0	-1	0	1	0	-1	-1
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	336	733	397	482	701	219	-146	31	177
Építőipar	3 531	4 759	1 228	3 569	4 831	1 262	-37	-72	-35
Kereskedelem, gépjárműjavítás	8 195	12 921	4 726	8 355	12 939	4 584	-160	-17	143
Szállítás, raktározás	1 084	1 550	466	1 121	1 503	382	-37	47	84
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	694	567	-127	706	577	-129	-12	-10	2
Információ, kommunikáció	1 845	1 253	-592	1 756	924	-832	89	329	240
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	-3 642	362	4 004	-81	390	471	-3 560	-27	3 533
Ingtalanügyletek	966	1 680	714	986	1 761	775	-47	-82	-35
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	3 321	2 241	-1 080	3 229	1 985	-1 244	95	255	160
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	1 401	1 698	297	1 493	1 844	351	-92	-146	-54
Egyéb	866	712	-154	927	746	-181	-78	-13	65
Vármegye összesen	13 897	15 897	2 000	21 171	23 390	2 219	-7 309	-7 473	-164

Szintén jövedelmező évet zárt még az **építőipar**, a kereskedelemhez hasonló változáson ment keresztül, már ami az adózás előtti eredmény összetevőinek alakulását illeti, vagyis egy domináló üzemi eredmény (nyereség) mellett csekély pénzügyi veszteség keletkezett. Kedvező képet festett továbbá a **pénzügyi, biztosítási tevékenység** ágazatának jövedelmi helyzete, csak éppen az eddig említettektől eltérő összetétel eredményeként. A bázisévben felhalmozódott jelentős negatív egyenlegű pénzügyi eredményt sikerült minimálisra csökkenteni (-27 millió Ft), a szerényebb nagyságrendű üzemi tevékenységet pedig nyereségessé tenni, így összességében a kereskedelem mögött a második legmagasabb adózás előtti eredményjavulást (+4 004 millió Ft) produkálták a vármegyében.

Az adózás előtti eredmény összetevői közül a jelentősebb nagyságrendet képviselő **üzemi eredmény** közel 27,2 százaléka a vármegye húzóágazataiban képződött, ami 3,4 százalékponttal magasabb, mint a bázisévben. Ez a pozitív tendencia egyértelműen a kereskedelem érdeme, amely a vármegyében a legnagyobb összegű eredményjavulást (+4 584 millió Ft) realizálta, kompenzálva a feldolgozóipar 3 250 millió Ft-os eredményromlását.

A többi szakterületre a kiegyensúlyozottság volt jellemző, 1 milliárd Ft-ot meghaladó pozitív irányú elmozdulást a vizsgált időszakok között csak az **építőiparban** tapasztalhattunk.

A **pénzügyi műveletek eredményeként** a 2021. évi 7 309 millió Ft-os veszteség után 2022-ben 7 473 millió Ft – szintén – negatív egyenleg keletkezett. Ahogyan tavaly, úgy az idén is a **feldolgozóipar** és a **pénzügyi, biztosítási tevékenységgel** foglalkozó nemzetgazdasági ág járult hozzá leginkább az eredménykategória jelentős alakulásához. Csak amíg a bázisidőszakban együttesen 6 812 millió Ft összegű veszteséggel zárták az adóévet, addig a beszámolási időszakban csak a feldolgozóipar realizált 7 701 millió Ft-os negatív egyenleget. A pénzügyi, biztosítási ágazat 3 533 millió Ft-tal csökkenteni tudta veszteségét. A két ágazat pénzügyi tevékenységének ellentétes irányú alakulása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a vármegye pénzügyi vesztesége jelentősen ne emelkedjen tovább. A pénzügyi tevékenység – az üzemi tevékenységgel szemben – már korántsem volt annyira jövedelmező. Jellemzően csekély nagyságrendje mellett jobbra veszteséget realizált. Egyenlegében nyereséget, még ha csak minimális mértékűt is, csak a **mezőgazdaság; vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás; szállítás, raktározás; információ, kommunikáció;** valamint a **szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet** folytató ágazatok mutattak ki. A nevesített ágazatok közül az utóbbi kettő még azzal is kitűnt, hogy mindkét vizsgált évet pozitív egyenleggel zárták. A kimutatott nyereség azonban eltörpült a feldolgozóipar jelentős vesztesége mellett.

A tulajdonosok, befektetők érdeklődésére számot tartó **tőkearányos jövedelmezőség** meglehetősen változatosan alakult ágazati vetületben. Itt is megmutatkozott, hogy a **feldolgozóipar** mennyire meghatározó a vármegye gazdaságában. A szektor a befektetett saját tőkével mindkét évben akkora veszteséget „termelt”, hogy az egész vármegye jövedelmezőségi szintjét rendkívül alacsony szintre „nyomta” (2021-ben: 5,8 százalék, 2022-ben: 6,1 százalék). Az érdekeltségi kör szemüvegén keresztül nézve az ágazatok tőkearányos jövedelmezőségét, elmondható, hogy az **építőipar, kereskedelem,** valamint az **adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység** tekinthető igazán vonzóknak, hiszen a befektetett tőke itt térült meg a legnagyobb – 30 százalék körüli – arányban. Sőt ezen ágazatok megfelelnek a „minél nagyobb, annál jobb” értékelési elvnek is, mivel az elmúlt évhez képest javult az indikátor értéke.

A hatékonyság ágazati vetülete

Az előbbieken azt taglalta az elemzés, hogy az egyes ágazatok vállalkozásai mennyire működtek eredményesen a vizsgált időszakokban. Ha egy ágazat eredményesnek tekinthető, az nem feltétlenül jelenti azt, hogy hatékony is, ugyanakkor hatékony működésről csak akkor érdemes beszélni, ha a vállalkozásaik eredményesen működnek. A hatékonyság vizsgálata annyiban eltérő a jövedelmezőség vizsgálatától, hogy hozamként nem csak pénzben mért értékeket használhatunk az elemzések során, hanem természetes mértékegységekben mért adatokat is (például: létszám főben kifejezve).

Az élőmunka hatékonyságának alakulása Nógrád vármegyében ágazati bontásban

Ágazat	Nettó termelési érték (millió Ft, %)		Index	Átlagos állományi létszám (fő, %)		Index	1 főre jutó nettó termelési érték	
	2021	2022	2022/2021	2021	2022	2022/2021	2021	2022
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	3 076	3 369	109,5%	650	620	95,4%	4,732	5,434
Bányászat, kőfejtés	18	0	0,0%	2	1	50,0%	9,000	0,000
Feldolgozóipar összesen	25 061	27 052	107,9%	6 232	6 431	103,2%	4,021	4,206
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	-1	2	-	0	1	-	-	2,000
Vizellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	1 884	2 533	134,4%	295	306	103,7%	6,386	8,278
Építőipar	9 710	11 060	113,9%	1 290	1 393	108,0%	7,527	7,940
Kereskedelem, gépjárműjavítás	17 698	25 917	146,4%	1 931	1 866	96,6%	9,165	13,889
Szállítás, raktározás	5 120	5 814	113,6%	684	724	105,8%	7,485	8,030
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	2 272	2 967	130,6%	511	558	109,2%	4,446	5,317
Információ, kommunikáció	2 393	133	5,6%	141	198	140,4%	16,972	0,672
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	376	657	174,7%	57	67	117,5%	6,596	9,806
Ingtatlanügyletek	1 711	-221	-12,9%	258	258	100,0%	6,632	-0,857
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	5 439	4 945	90,9%	584	563	96,4%	9,313	8,783
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	2 705	3 479	128,6%	773	527	68,2%	3,499	6,602
Egyéb	3 069	3 338	108,8%	785	783	99,7%	3,910	4,263
Vármegye összesen	80 531	91 045	113,1%	14 193	14 296	100,7%	5,674	6,369

A vállalkozások egyik legfontosabb – ha nem a legfontosabb – erőforrása a munkaerő, melynek hatékonysági elemzése a munkaerő létszámára vetítetten történt, a továbbiakban részletezettek szerint. Az élőmunka termelékenységét is jelentő **1 főre jutó nettó termelési érték** kedvezően alakult a vármegyében, hiszen értéke 5,674-ről 6,369 millió Ft/főre javult.

Néhány kivételtől eltekintve az ágazatok többségében javult az élőmunka hatékonysága. A kivételek közül azonban mindenképpen meg kell említeni az **információ, kommunikáció**, valamint az **ingatlanügyletek** ágazatát. Előbbiről az elemzés eddigi fejezeteiben nem sok szó esett, azonban a nettó termelési érték és az átlagos állományi létszám ellentétes irányú változásának köszönhetően 1 alatti értékkel bíró mutatót produkáltak az itt tevékenykedő vállalkozások. Egy évvel korábban pedig még azzal tűnt ki az ágazat, hogy 16,972 volt az élőmunka-hatékonysági mutatója, amellyel toronymagasan vezette az ágazatok rangsorát. Utóbbit viszont azért kell megemlíteni, mert a vármegyében egyedülként negatív értékű fajlagos termelési értéket realizált az anyagköltségek kiugró mértékű növekménye következtében.

A vármegye húzóágazatai közül a **feldolgozóiparban** ugyan javult az élőmunka hatékonysága, azonban a vármegyei átlagot így sem érte el, ami talán azért sem meglepő, mert egy rendkívül élőmunka-igényes ágazatról beszélünk. A **kereskedelem** ugyanakkor igen látványos javuláson ment keresztül, mert a csökkenő létszám ellenére is közel másfélszeresére növelték az ágazat által létrehozott új értéket. Ennek meg is lett a gyümölcse, hiszen az ágazatok rangsorát toronymagasan vezették az indikátor 13,889-es értékével. A kereskedelemhez hasonlóan vármegyei átlag felett teljesített még a **vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás; az építőipar; a szállítás, raktározás; a pénzügyi, biztosítási tevékenység; a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység; és az adminisztratív, szolgáltatást támogató tevékenység** ágazata is. A **szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás** ágazatban ugyan még vármegyei átlag alatt maradt a mutató értéke, viszont a javulásából arra lehet következtetni, hogy még folyamatban van a világválság okozta negatív gazdasági hatások utáni visszarendeződés.

A hatékonysági mutatók körében az élőmunka hatékonysága mellett fontos szerepe van a tőke hatékony működtetésének is. A vállalkozások érdeke, hogy a forrásaikat minél hatékonyabban használják fel, minél rövidebb időre kössék le, azok körforgása gyorsuljon, kötelezettségeiknek időben eleget tegyenek. Pontosabban ennek értékeléséhez nyújt segítséget a **tőkehatékonysági mutató**, amely azt fejezi ki, hogy a vállalkozások egységnyi saját tőke felhasználással mekkora bruttó hozamot képesek elérni, de értelmezhetjük akár a saját tőke forgási mutatójaként is. A mutató alakulását egyebek mellett jelentősen befolyásolja a végzett tevékenység tőkeigényessége, gondoljunk csak az eszközigenyes **feldolgozóiparra**.

A tőkehatékonyság alakulása Nógrád vármegyében ágazati bontásban

Ágazat	Bruttó termelési érték (millió Ft, %)			Saját tőke (millió Ft, %)			Tőkehatékonysági mutató	
	2021	2022	Index 2022/2021	2021	2022	Index 2022/2021	2021	2022
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	14 435	18 060	125,1%	18 911	20 823	110,1%	0,763	0,867
Bányászat, kőfejtés	43	13	30,2%	434	259	59,7%	0,099	0,050
Feldolgozóipar összesen	210 858	282 608	134,0%	81 570	79 307	97,2%	2,585	3,563
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	0	11	-	7	10	142,9%	0,000	1,100
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás	5 754	7 290	126,7%	1 420	3 893	274,2%	4,052	1,873
Építőipar	20 658	24 706	119,6%	14 832	15 795	106,5%	1,393	1,564
Kereskedelem, gépjárműjavítás	31 298	42 511	135,8%	30 667	38 697	126,2%	1,021	1,099
Szállítás, raktározás	11 843	15 825	133,6%	5 373	7 270	135,3%	2,204	2,177
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	5 528	7 191	130,1%	3 102	3 808	122,8%	1,782	1,888
Információ, kommunikáció	12 159	14 228	117,0%	4 739	5 770	121,8%	2,566	2,466
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	888	1 220	137,4%	5 287	5 947	112,5%	0,168	0,205
Ingyanügyletek	4 568	6 732	147,4%	13 224	15 753	119,1%	0,345	0,427
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	12 085	11 763	97,3%	9 080	8 908	98,1%	1,331	1,320
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	5 829	6 391	109,6%	4 091	4 759	116,3%	1,425	1,343
Egyéb	6 471	7 164	110,7%	5 146	5 224	101,5%	1,257	1,371
Vármegye összesen	342 417	445 713	130,2%	197 883	216 223	109,3%	1,730	2,061

Rátérve a saját tőke forgási mutatójának ágazati szintű elemzésére, elmondható, hogy igen széles sávban mozgott az indikátor értéke. A 2,061-es vármegyei adatot a már említett

feldolgozóiparon kívül csak a **szállítás, raktározás** és az **információ, kommunikáció** ágazatok tudták túlszárnyalni. Ám azon ágazatokban is, ahol nem sikerült elérni a vármegyei átlagot, jobbra az indikátor javulása volt a jellemző. A szolgáltató szféra egyes területein (**pénzügyi, biztosítási tevékenység, ingatlanügyletek**), a **mezőgazdaságban**, valamint a **bányászatban** még az 1-et sem érte el a mutató értéke, vagyis a tőke lassúbb forgása jellemezte működésüket csakúgy, mint a bázisidőszakban. A feldolgozóiparhoz hasonlóan húzóágazatként emlegetett **kereskedelem** a saját tőke állományával nagyjából ugyanakkora bruttó termelési értéket állított elő.

A foglalkoztatás és a bérezés ágazati szerkezete

A kettős könyvvitelt vezető, normál és eltérő üzleti éves gazdálkodók foglalkoztatottjainak **átlagos statisztikai állományi létszáma** 2022-ben 14 296 fő volt, ami nagyjából bázisszintű adatnak felelt meg. Az elmúlt évhez hasonlóan a legnagyobb foglalkoztató ágazat a **feldolgozóipar** volt, ahol a vármegyei munkavállalók 45,0 százaléka, 6 431 fő dolgozott. Az ágazatban 200 fős, 3,2 százalékos gyarapodás következett be. A vármegye 10 legnagyobb foglalkoztatójából 9 a feldolgozóiparban tevékenykedett. Bár jellemzően az elemzés korábbi szakaszaiban sem került alábontásra a feldolgozóipari ágazat, itt azonban érdemes kivételt tenni, ugyanis a járműgyártással foglalkozó 8 vállalkozás 1 417 főnek biztosított munkalehetőséget, ami a vármegyei létszám 9,9 százaléka.

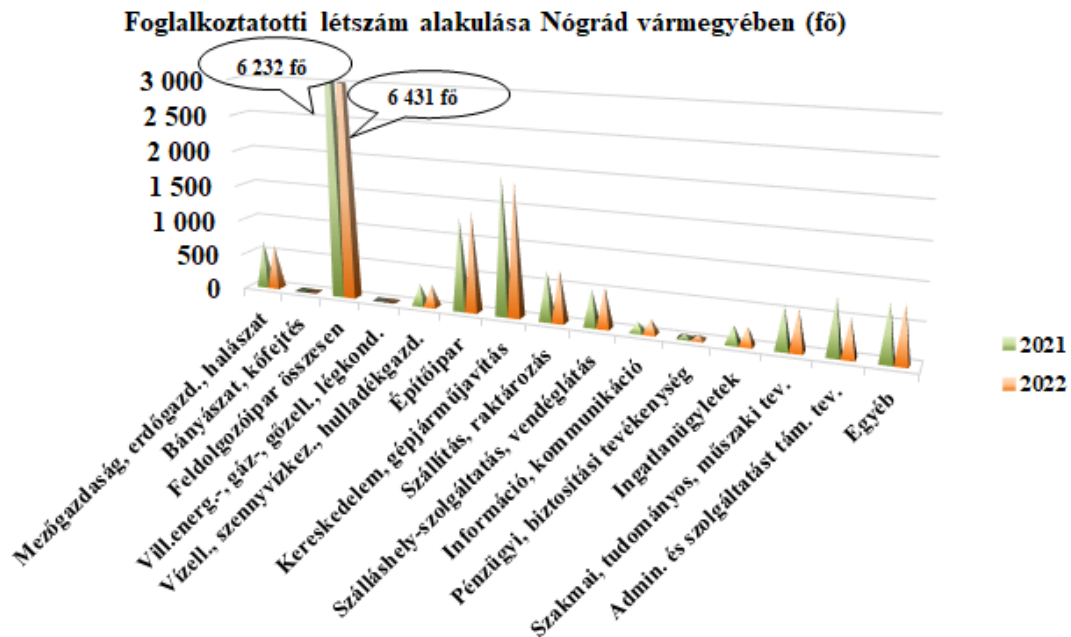
A feldolgozóiparban túl jelentős foglalkoztatónak minősült még az **építőipar** és a **kereskedelem**. Előbbi a dolgozók 9,7 százalékát, míg utóbbi 13,1 százalékát alkalmazta. A két ágazatban mindössze 6 olyan vállalkozás működött, amely bekerült a TOP 50 foglalkoztató közé, így ebből az a következtetés is levonható, hogy az alacsony létszámmal bíró mikro- és kisvállalkozások domináltak. Az eddig nevesített három ágazaton kívül 1 000 fő feletti alkalmazotti létszámmal rendelkező ágazat nem volt a vármegyében. A feldolgozóiparhoz hasonlóan az építőiparban is nőtt a foglalkoztatási hajlandóság, egy év leforgása alatt együttesen közel 300 fővel bővítették munkaerő-állományukat.

Foglalkoztatási- és bérvizonyok Nógrád vármegyében

Ágazat	Béreköltség (millió Ft, %)		Index	Átlagos állományi létszám (fő, %)		Index	Egy főre jutó béreköltség (ezer Ft / fő / év, %)		Index
	2021	2022	2022/2021	2021	2022	2022/2021	2021	2022	2022/2021
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	2 722	3 210	117,9%	650	620	95,4%	4 188	5 177	123,6%
Bányászat, kőfejtés	11	0	0,0%	2	1	50,0%	5 500	0	0,0%
Feldolgozóipar összesen	27 544	32 858	119,3%	6 232	6 431	103,2%	4 420	5 109	115,6%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	0	0	-	0	1	-	-	0	-
Vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgyártás	1 049	1 316	125,5%	295	306	103,7%	3 556	4 301	120,9%
Építőipar	3 374	4 006	118,7%	1 290	1 393	108,0%	2 616	2 876	110,0%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	5 271	6 301	119,5%	1 931	1 866	96,6%	2 730	3 377	123,7%
Szállítás, raktározás	1 613	2 160	133,9%	684	724	105,8%	2 358	2 983	126,5%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	1 347	1 736	128,9%	511	558	109,2%	2 636	3 111	118,0%
Információ, kommunikáció	319	1 398	438,2%	141	198	140,4%	2 262	7 061	312,1%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	105	126	120,0%	57	67	117,5%	1 842	1 881	102,1%
Ingatlanügyletek	747	845	113,1%	258	258	100,0%	2 895	3 275	113,1%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	1 656	2 042	123,3%	584	563	96,4%	2 836	3 627	127,9%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	1 467	1 671	113,9%	773	527	68,2%	1 898	3 171	167,1%
Egyéb	2 423	2 995	123,6%	785	783	99,7%	3 087	3 825	123,9%
Vármegye összesen	49 648	60 664	122,2%	14 193	14 296	100,7%	3 498	4 243	121,3%
Nemzetgazdaság összesen	10 606 010	12 689 318	119,6%	2 177 111	2 236 196	102,7%	4 872	5 675	116,5%
Vármegye / Nemzetgazdaság	0,5%	0,5%		0,7%	0,6%		71,8%	74,8%	

A munkaerő-megtartó képessége leginkább az **adminisztratív és szolgáltató tevékenységet** végző ágazatnak csorbult. Esetükben kétharmadára esett vissza a foglalkoztatottak köre, ami nagyjából 250 fős csökkenésnek felelt meg. Mindez lényegében semlegesítette a legnagyobb foglalkoztató ágazatokban kimutatott létszámbővülést.

A vármegyében kifizetett bértömeg valamennyi ágazatban emelkedett az előző év hasonló időszakához képest. A húzóágazatok közül mind a **feldolgozóiparban**, mind pedig a **kereskedelemben** a vármegyei átlag környékén alakult a bővülés mértéke. A két domináns ágazat után a legtöbb bért – hasonló nagyságrendben – a **mezőgazdaságban** és az **építőiparban** fizették ki, az már persze más kérdés, hogy előbbi 620 munkavállalójának, míg utóbbi majdnem 1 400 munkavállalójának fizette azt ki. A nevesített ágazatok a vármegyei bértömeg 76,4 százalékát képviselték, 2 százalékponttal kevesebbet, mint a bázisidőszakban.

A bérköltség és a létszám hányadosaként meghatározott átlagbér mutatója valamennyi ágazatban meghaladta az egy évvel korábbit. Ugyanakkor, ha figyelembe vesszük, hogy a Központi Statisztikai Hivatal 2022. év egészére vonatkozóan 14,5 százalékos inflációs indexet tett közzé, bizony már vannak olyan ágazatok, ahol csökkent a munkavállalók jövedelmének vásárlóértéke. Idesorolható az **építőipar**, a **penzügyi, biztosítási tevékenység**, valamint az **ingatlanügyletekkel** foglalkozó ágazat.

A vármegye két húzóágazatában az átlagkeresetek növekménye meghaladta a fogyasztói árszínvonal-változás mértékét, viszont tárgyevi nagyságuk már igen eltérő volt. A **feldolgozóiparban** az egy dolgozóra jutó átlagbér 5 109 ezer Ft/fő/év, ami 20 százalékkal magasabb, mint a vármegyei középérték. A szokásosnál kedvezőbb kereseti viszonyokat a feldolgozóipar vonatkozásában az magyarázta, hogy a vármegye munkavállalóinak mindössze valamivel több, mint négytizedét alkalmazták (45,0 százalék), viszont részükre a vármegyei bértömeg 54,2 százalékát fizették ki. A **kereskedelemben** ugyanakkor 3 377 ezer Ft-os éves keresettel rendelkeztek a munkavállalók, ami 866 ezer Ft-tal volt alacsonyabb a vármegyében szokásosnál. Az **információ, kommunikáció** ágazatban kerestek a legjobban (7 061 ezer Ft/fő/év), ami a vármegyei átlagnál kétharmaddal jelentett magasabb bért, sőt még a nemzetgazdasági átlagot is túlszárnyalta 1 386 ezer Ft-tal. Ugyanakkor a tercier szektor többi ágazatában még a vármegyei átlagot sem érte el a munkavállalók egy főre jutó bérköltsége. Az **agráriumban** a bérek 23,6 százalékkal emelkedtek. A szektor munkavállalóinak átlagkeresete 5 177 ezer Ft volt, 989 ezer Ft-tal több, mint az előző évben.

II.2. A méretnagyság szerint kategorizált vállalkozások gazdasági teljesítménye

Nógrád vármegye gazdasági teljesítményének, valamint az ágazati sajátosságok bemutatását követően számos érdekességet rejtenek a vállalati kategóriák szerint vizsgált produktumok is.

Ahogy a bevezetőben már utaltunk rá, az adózók méret nagyság szerinti csoportosítása a társaságiadó-bevallásokból származó adatok (értékesítés nettó árbevétele, mérlegfőösszeg, átlagos állományi létszám) felhasználásával történt.

2022. évi méret nagyság szerinti gazdasági teljesítmény Nógrád vármegyében

Sorszám	Mutatók	Kisvállalkozások				Középvállalkozások		Egyéb vállalkozások		Összesen		
		összesen (0-49 fő között)		Ebből Mikro-vállalkozások (0-9 fő között)		(50-249 fő között)						
			Megoszl. %		Megoszl. %		Megoszl. %		Megoszl. %	Millió Ft	Megoszl. %	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9=1+5+7	10	
1	Adatszolgáltatók száma	db	3 126	94,5%	2 963	89,5%	37	1,1%	146	4,4%	3 309	100,0%
2	Értékesítés nettó árbevétele + Egyéb bevételek	millió Ft	235 816	40,6%	128 721	22,2%	203 816	35,1%	140 513	24,2%	580 145	100,0%
3	Ebből: Export	millió Ft	28 340	12,0%	7 985	3,4%	108 602	46,0%	99 103	42,0%	236 045	100,0%
4	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	millió Ft	25 094	-	13 591	-	13 277	-	-14 981	-	23 390	100,0%
5=4/2	Árbevétel (bevétele) arányos jövedelmezőségi mutató	%	10,6%		10,6%		6,5%		-10,7%		4,0%	
6	Adózott eredmény	millió Ft	22 026	-	12 589	-	9 470	-	-18 403	-	13 093	100,0%
7	Saját tőke	millió Ft	121 253	56,1%	77 242	35,7%	63 606	29,4%	31 364	14,5%	216 223	100,0%
8=6/7	Tőkearányos adózott eredmény (ROE)	%	18,2%		16,3%		14,9%		-58,7%		6,1%	
9	Nettó termelési érték	millió Ft	47 450	52,1%	25 262	27,7%	40 780	44,8%	2 815	3,1%	91 045	100,0%
10	Bérlétszám	millió Ft	23 032	38,0%	13 311	21,9%	21 503	35,4%	16 129	26,6%	60 664	100,0%
11	Létszám	fő	7 057	49,4%	4 410	30,8%	3 985	27,9%	3 254	22,8%	14 296	100,0%
12=9/11	1 főre jutó nettó termelési érték		6,724		5,728		10,233		0,865		6,369	
13=9/10	1 Ft bérlétszámra jutó nettó termelési érték		2,060		1,898		1,896		0,175		1,501	
14=10/11	Átlagbér	ezer Ft/fő/év	3 264		3 018		5 396		4 957		4 243	
15	Jegyzett tőke	millió Ft	17 157	39,8%	12 166	28,2%	16 821	39,0%	9 119	21,2%	43 097	100,0%
16	Ebből: Külföldi tőke	millió Ft	3 930	15,3%	1 636	6,4%	15 811	61,7%	5 878	22,9%	25 619	100,0%
17=16/15	Külföldi tőke / Jegyzett tőke	%	22,9%		13,4%		94,0%		64,5%		59,4%	

A vállalati kategória szerinti csoportokat vizsgálva kiderül, hogy a vármegyében működő vállalkozások jelentős része – 94,5 százaléka – **kisvállalkozási**, azon belül is jobbra **mikrovállalkozási** formában (89,5 százalék) végezte tevékenységét. A **középvállalkozások** részaránya alig érte el az 1 százalékot, az **egyéb vállalkozásoké** pedig 5 százalék alatt maradt. Számosságában hiába jelentős a mikro- és kisvállalkozói kör a vármegyében, a nettó árbevételből, hozzáadott értékéből mindössze 40-50 százalékban részesedtek. Ugyanakkor a működésük sokkal jövedelmezőbb volt, ugyanis üzemi bevételeik 10,6 százaléka pozitív (!) eredményként szerepelt kimutatásaikban. Ugyanez a kapcsolat a közép-, és egyéb vállalkozások csoportjainál némileg fordítottan érvényesült, mivel a vállalkozások csekély számához domináns gazdasági teljesítmény párosult. Jövedelmezőségük viszont messze elmaradt a mikro- és kisvállalkozások mögött. A középvállalkozásoknál ugyan még a bevételek 6,5 százaléka pozitív eredményként realizálódott, az egyéb vállalkozások bevételarányos jövedelmezősége azonban ugyanúgy alakult, mint a legkisebb gazdálkodóknál, csak éppen ellentétes előjellel (-10,7 százalék).

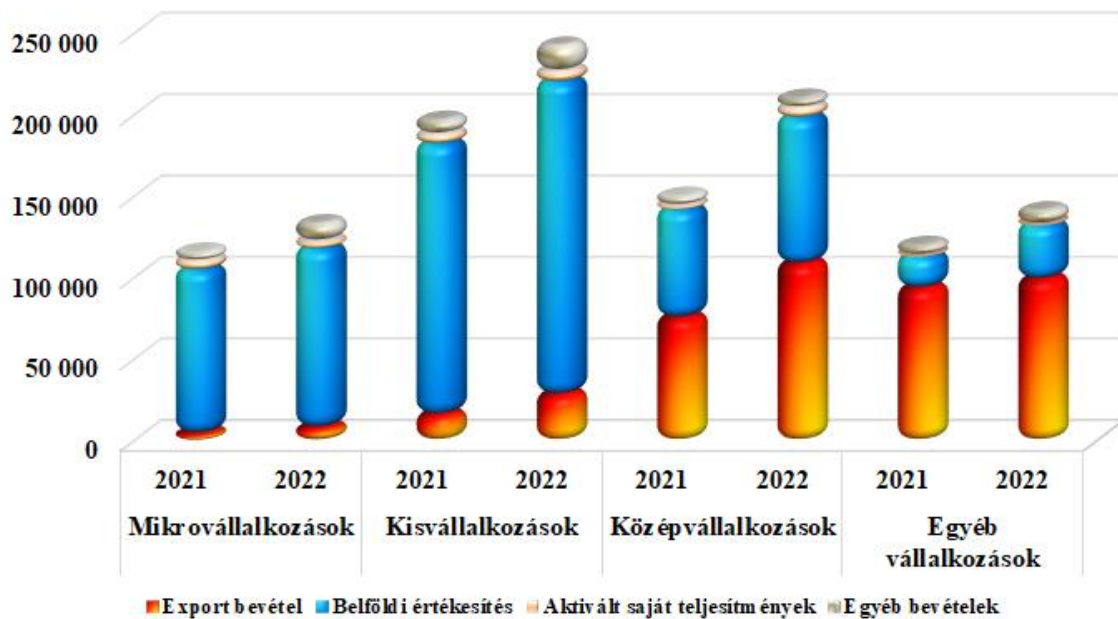
A **mikro- és kisvállalkozói** kör elsődlegesen a szolgáltató szektorban, azon belül is a kereskedelemben (644 db), az építőiparban (487 db) koncentrált, vagy éppen szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet (396 db) végzett.

A **középvállalkozások** alacsony számuk miatt már nem voltak jelen minden ágazatban, a 37 vállalkozásból 24 a feldolgozóipar kötelékébe tartozott, ketten mezőgazdasággal foglalkoztak, a többiek alapvetően szolgáltató tevékenységet végeztek.

A gazdálkodói kör 4,4 százalékát képviselő **egyéb vállalkozások** körében teljesítményükben kevésbé, számukban annál inkább a terciér szektor vállalkozásai domináltak. A 146 társaságból 114 valamilyen nem anyagi tevékenységet végzett, míg a vármegye gazdasági produktumát alapjaiban meghatározó vállalkozások jellemzően a feldolgozóiparban tevékenykedtek, ahol mindössze 9-en voltak.

A teljesítménymutatók között számontartott **nettó árbevétel** tekintetében a **kisvállalkozói kör** realizálta a vármegyei érték négytizedét. Árbevételük 20,9 százalékkal meghaladta az egy évvel korábbit, elsősorban a nagyobb volumenű hazai értékesítés 15,5 százalékos bővülésének köszönhetően. Kivételük ugyan nem tekinthető számottevőnek, ám egy év leforgása alatt háromnegyedével gyarapodott. A **közép- és egyéb vállalkozások** is kétszámjegyű nettó árbevétel-növekményt produkáltak, a kisvállalkozásoktól eltérően domináns exportértékesítésük eredményeként.

Üzemi bevételek vállalati kategória szerinti alakulása (millió Ft)

Az értékesítés nettó árbevételének szerkezetéről elmondható, hogy a magasabb besorolással jellemzően együtt jár az exportbevételek arányának növekedése: a mikrovállalkozásoknál 6,8 százalék, a kisvállalkozásoknál 12,9 százalék, a középvállalkozásoknál 54,8 százalék, az egyéb vállalkozásoknál pedig 75,0 százalék az export aránya.

Az üzemi bevételekkel szembeállított **üzemi ráfordítások** valamennyi vállalati kategóriában megemelkedtek. A ráfordítások vizsgálatokor kitűnt, hogy a **kis- és középvállalkozásoknál** vármegyei átlagot (78,4 százalék) meghaladó az anyagjellegű ráfordítások (78,7, illetve 79,1 százalék), és a személyi jellegű ráfordítások aránya (13,6, illetve 13,7 százalék, vármegye: 13,4 százalék).

A csekélyebb részarányt képviselő értékesítkenési leírás vonatkozásában az **egyéb vállalkozások** emelkedtek ki, ami talán azért sem meglepő, mert az egyik legmagasabb tárgyieszköz-állománnyal rendelkeztek. A ráfordítások összesített nagyságrendjén is érződik a **kisvállalkozások** dominanciája. Az összetevők többségének alakulásában az élen jártak, ami azért sem meglepő, hiszen ők tömörítették a legtöbb gazdálkodót (3 126), ők foglalkoztatták a legtöbb alkalmazottat (7 057 fő), és a legértékesebb eszközállománnyal (254 843 millió Ft, a vármegyei érték 41,2 százaléka) is ők rendelkeztek.

Üzemi ráfordítások megoszlása vállalati kategóriánként (millió Ft, %)

Üzemi ráfordítások	Mikrovállalkozások			Kisvállalkozások			Középvállalkozások			Egyéb vállalkozások		
	2021	2022	Index 2022/2021	2021	2022	Index 2022/2021	2021	2022	Index 2022/2021	2021	2022	Index 2022/2021
Anyagjellegű ráfordítások	81 615	93 083	114,1%	139 589	171 479	122,8%	105 932	156 152	147,4%	99 311	120 782	121,6%
Személyi jellegű ráfordítások	14 186	17 936	126,4%	23 848	29 607	124,1%	23 465	26 990	115,0%	17 772	20 232	113,8%
Értékesítkenési leírás	4 783	4 327	90,5%	7 762	8 219	105,9%	6 117	7 911	129,3%	8 387	9 657	115,1%
Egyéb ráfordítások	3 915	4 790	122,3%	6 204	8 496	136,9%	4 098	6 236	152,2%	3 987	5 865	147,1%
Üzemi ráfordítások összesen	104 499	120 136	115,0%	177 403	217 801	122,8%	139 612	197 289	141,3%	129 457	156 536	120,9%

A jövedelmezőségi mutatószámok tekintetében elmondható, hogy az egyéb vállalkozói kör kivételével valamennyi vállalati kategória pozitív adózás előtti eredménnyel zárta a 2022. évet. A **kisvállalkozások** 29 768 millió Ft nyereség és 5 881 millió Ft veszteség egyenlegeként 23 887 millió Ft-os pozitív eredményt realizáltak, amely másfélszerese a bázisidőszak adatának.

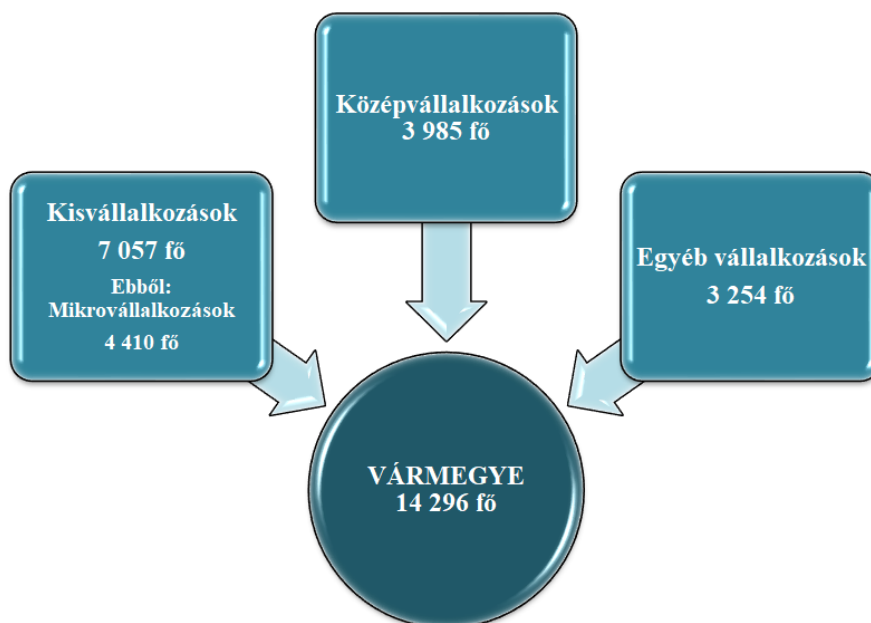
A **középvállalkozások** ugyan nyereséggel zárták a 2022. évet, annak tömege már csak 14,3 százalékkal volt magasabb az előző évi értéknél (az előző évi dinamika 62,5 százalék volt). A csökkenésben az játszotta a döntő szerepet, hogy a veszteség nagysága egy év leforgása alatt 2,5-szeresére duzzadt.

Az **egyéb vállalkozások** szintén jelentős hatást gyakoroltak a vármegye jövedelmi helyzetére, csak sajnos ellentétes irányba. A nyereségnek mindössze 1,5 százalékát mutatták ki könyveikben, míg a veszteségből 64,3 százalékos részt vállaltak.

Vállalati kategória szerint vizsgálva az adózás előtti eredmény összetevőit, megfigyelhető, hogy a bázisévhez képest az üzemi és a pénzügyi tevékenység jövedelmezősége ellentétesen alakult a **KKV szektorban**. Javuló üzemi eredmény mellett 4 145 millió Ft pénzügyi veszteséget könyveltek el, az egy évvel korábbinak a háromnegyedét. Általánosságban elmondható, hogy a jövedelmező üzemi tevékenység bőven ellensúlyozta a pénzügyi tevékenység gyengeségét.

A vármegye gazdasági teljesítményét alapjaiban meghatározó **egyéb vállalkozói kör** mindkét tevékenysége veszteséget halmozott föl, de ami nagyobb probléma, hogy azt nem sikerült mérsékelni. Az üzemi eredményük közel hattizedével romlott, pénzügyi veszteségeik is közel duplájára emelkedtek. Előbbi vonatkozásában egyedi, adózóhoz köthető jelentős anyagköltség, illetve igénybe vett szolgáltatások elszámolása generálta a visszaesést.

Foglalkoztatotti létszám megoszlása vállalati kategóriánként

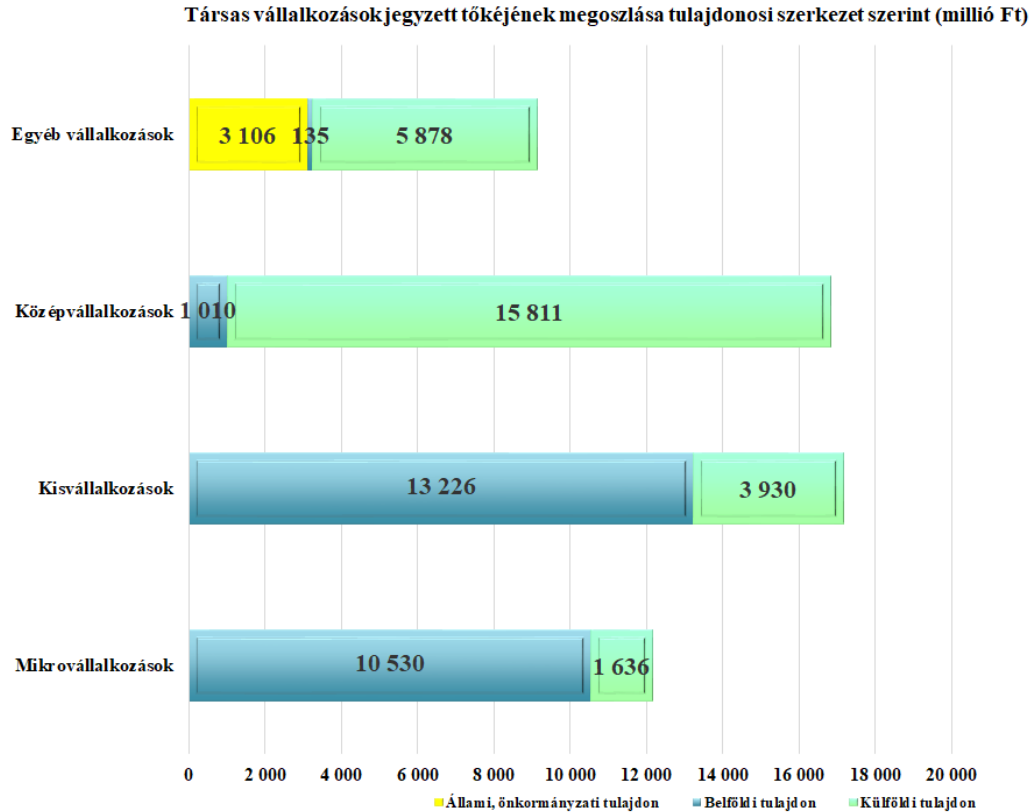
A domináns gazdasági teljesítményeknek köszönhetően a legtöbb munkavállalót (7 057 fő) a **kisvállalkozások** alkalmazták. Számuk a vármegyei szintű stagnálás ellenére 4,2 százalékkal emelkedett, melynek eredményeként elmondhatjuk, hogy 2022-ben minden második munkavállaló kisvállalkozásnál dolgozott.

Nagyjából fele ekkora munkaerő-állománnyal működött külön-külön a **közép- és egyéb vállalkozói kör**. Előbbinél szintén emelkedett a foglalkoztatottak száma, közel azonos ütemben, mint a kisvállalkozásoknál, utóbbinál viszont egy 400 főt meghaladó csökkenés ment végbe, amely részben összefüggésbe hozható azzal, hogy egy állami (önkormányzati) tulajdonban lévő, közfoglalkoztatással foglalkozó társaság alkalmazotti létszáma több mint 300 fővel visszaesett.

Valamennyi vállalkozói körnél bővült a kifizetett bértömeg nagysága. Itt is érdemes kiemelni a **kisvállalkozói kört**, hiszen 28,1 százalékkal növelték a kifizetett bérek összegét, viszont részarányuk még így is csak 38,0 százalékos volt, holott a munkavállalóknak a felét alkalmazták. A **közép- és egyéb vállalkozásoknál** nagyjából ugyanolyan mértékben növekedett a bérköltségek nagysága, de ez a növekedés nem érte el a vármegyei átlagot.

Éppen a fenti hatásokból kiindulva a bérköltség és a létszám arányával meghatározható **átlagkereset** a **kisvállalkozásoknál** 23,0 százalékkal, míg a középvállalkozásoknál 12,1

százalékkal bővült. Az azonban némileg árnyalja a képet, hogy a legkisebb vállalkozások dolgozói még így is jóval a vármegyei átlag alatt kerestek, éves szinten közel 1 millió Ft-tal maradtak el attól. Ugyanekkor a **középvállalkozások** mellett az **egyéb vállalkozások** munkavállalói is vármegyei átlag felett kerestek, mindez forintosítva azt jelenti, hogy e társaságok dolgozói a vármegyei középértéknél 1 153, illetve 714 ezer Ft-tal magasabb bért kaptak.

A vállalkozói körök tökeigényét szemléltető tőkeellátottság mutatója – a **kisvállalkozásokat** leszámítva – jellemzően romlott. A legkedvezőbb vagyoni helyzetben a mikro- és kisvállalkozások voltak, esetükben a teljes forrásállományra vetített saját tőke mutatója közelített az 50 százalékhoz, míg a másik két állománynál mindössze 20-30 százalék körül mozgott.

A társaságok jegyzett tőkéjének tulajdonosi szerkezet szerinti összetételéről elmondható, hogy a **mikro- és kisvállalkozások** körében a belföldi, míg a **közép- és egyéb vállalkozói körökben** az elhanyagolhatóvá vált hazai tulajdon helyett a külföldi szerepvállalás került előtérbe. A középvállalkozások jegyzett tőkéjének 94,0 százaléka külföldi kézben volt, míg a vármegye egészét tekintve ugyanez az arány 59,4 százalékot tett ki. Az egyéb vállalkozók körében a külföldi tulajdon mellett az állami- és önkormányzati tulajdonlás is szerepet kapott. Ez utóbbi azzal magyarázható, hogy az összes olyan gazdálkodó, amelynél a jegyzett tőkének legalább az egynegyede állami, önkormányzati tulajdonból származott, az egyéb vállalkozások között szerepel.

A vállalkozások az eredményes működés érdekében igyekeztek a birtokukban lévő termelési tényezőket hatékonyan felhasználni. Erre utal a nettó termelési értéknek a munkaerő létszámára vagy a munkaerő alkalmazásához kapcsolódó kiadásokra vetített aránya. Tulajdonképpen az élől munka termelékenységét reprezentáló indikátorok a **KKV szektorban** alakultak a legkedvezőbben, túlszárnyalva a vármegyei átlagot, illetve valamelyest korrigálva az **egyéb vállalkozói kör** szerényebb eredményeit. Utóbbiaknál az egy főre jutó nettó termelési érték még az 1 millió Ft-ot sem érte el, míg a középvállalkozások ennek több, mint tízszeresét

állították elő. De említhetnénk a mikro- és kisvállalkozásokat is a maguk hét-nyolcszoros fajlagos értékeivel.

II.3. A TOP 50-es vállalkozói kör szerepe Nógrád vármegye gazdaságában

Az elemzés utolsó alfejezete egy rövid kitekintést nyújt arra vonatkozóan, hogy az **értékesítés nettó árbevétele** és az **átlagos állományi létszám** nagysága alapján rangsorolt 50 legnagyobb vállalkozás milyen gazdasági súllyal, mekkora piaci szerepvállalással bírt a vármegyén belül, továbbá önmagukhoz mérten milyen változáson mentek keresztül.

A TOP 50 vállalkozások súlya a vármegyei teljesítményben és termelési tényezőben

Megnevezés	Mérték-egység	Nógrád vármegye		Index	TOP 50		Index	TOP 50 részaránya	
		2021	2022	%	2021	2022	%	2021	2022
		1	2	3=2/1	4	5	6=5/4	7=4/1	8=5/2
Adatszolgáltatók száma	db	3 254	3 309	101,7%	50	50	100,0%	1,5%	1,5%
TERMELÉSI TÉNYEZŐ									
Átlagos állományi létszám	fő	14 193	14 296	100,7%	7 178	7 028	97,9%	50,6%	49,2%
TELJESÍTMÉNYMUTATÓ									
Nettó árbevétel	millió Ft	436 747	550 373	126,0%	272 945	358 159	131,2%	62,5%	65,1%

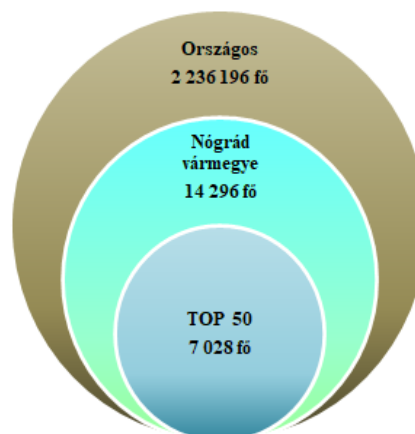
A 2022-es évet jellemző gazdasági teljesítmény – nettó árbevétel – dinamikája kedvezően alakult a TOP 50 vállalkozások esetében. A 31,2 százalékos bővülés még a vármegyei szinten realizáltat is felülmúlta 5,2 százalékponttal. Természetesen a piaci tényezőkön túl egyedi adatok itt is jelentős szerepet játszottak a forgalom alakulásában. A vármegye egy kiemelt vállalkozása a tárgyév folyamán működött először teljes kapacitással, éppen ebből kifolyólag jelentős többletbevétele képződött a megelőző üzleti évhez képest.

Fontos hangsúlyozni, hogy az 50 legnagyobb vállalkozás gazdasági súlyából adódóan jelentős alakító tényezője volt Nógrád vármegye gazdaságának: a nettó árbevétel 65,1 százaléka hozzájuk kapcsolódott, amely a teljesítményük javulása miatt 2,6 százalékponttal emelkedett a megelőző évhez képest. Ebben a folyamatosan változó gazdasági helyzetben a 2021. évhez hasonlóan 9 olyan társaság is volt, amelynél a tízmilliárd Ft-ot is meghaladta az éves nettó árbevétel. 2022-ben valamivel több, mint 1,8 milliárd Ft-os nettó árbevételtől lehetett felkerülni a toplistára.

Forgalmuk időbeli változását tekintve szinte általános jelenség volt annak bővülése. Mindössze 5 társaság mutatott ki csökkenést könyveiben. Az 50 szereplőből 16 olyan adózó is volt, amelynek bevétele olyan mértékben gyarapodott, hogy azzal nemcsak a vármegyei, hanem a TOP 50 átlagát is túlszárnyalta.

A vármegyei munkavállalók 49,2 százalékának a TOP 50 vállalkozásai nyújtottak munkalehetőséget. Akár úgy is lehetne fogalmazni, hogy a vármegye minden második munkavállalója valamelyik kiemelt társaság alkalmazásában állt. A bázisévhez hasonlóan az ötven vállalkozásból mindössze egy olyan volt, amely 500 fő feletti létszámot foglalkoztatott, 1 000 főt meghaladó létszámmal egyik toplistás vállalkozás sem rendelkezett.

Elnézve a vármegyei szinten kimutatott bázisszintű létszámot, látható, hogy a TOP 50 körön kívüli vállalkozások létszámváltozásai valamelyest ellensúlyozták az itteni 2,1 százalékos visszaesést. Ez utóbbi adat annak tükrében már nem is meglepő, hogy az 50

vállalkozás négytizede bizony kisebb-nagyobb létszámcsökkenésről számolt be az üzleti év zárásakor.

A TOP 50 ágazati differenciáltsága

Végül, de nem utolsósorban érdemes egy pillantást vetni a kiemelt vállalkozások ágazati megosztottságára. A két indikátor alapján elvégzett rangsorolás több mint 50 százalékban ugyanazokat a vállalkozásokat tartalmazta, ám mivel a dominánsabb vállalkozások a nettó árbevétel szerinti toplistán szerepelnek, ezért az ágazati tagoltságot is ezen állomány alapján mutatjuk be. A vármegye ágazati sajátosságainak ismertetésekor külön kiemelésre került a feldolgozóipar és a kereskedelem, mint húzóágazatok, hiszen olyan gazdasági teljesítménnyel bírtak, amelynek komoly kihatása volt a vármegye egészére nézve. Nem volt ez másképp a TOP 50-es gazdálkodói körben sem, sőt itt még koncentráltabb a húzóágazatok szerepe. Az értékesítés nettó árbevétele szerinti rangsorban szereplő cégek közül 28 a feldolgozóiparban, 10 a kereskedelemben tevékenykedett. A fennmaradó 12 helyen a mezőgazdaság, a vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás, az építőipar, a szállítás, raktározás, az információ, kommunikáció és a szakmai tudományos, műszaki tevékenység osztoztak. Ha kicsit szűkítjük a kört, a TOP 10-be csak feldolgozóipari és kereskedelmi társaságok kerültek 8:2 arányban.